

Juupajoen kunta

JUUPAJOEN KUNNAN HYVINVOINTIKERTOMUS JA - SUUNNITELMA 2021-2024

SISÄLLYSLUETTELO

OSA 1 VÄESTÖN HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN VALTUUSTOKAUDELLA 2017-2020	2
1 JOHDANTO	2
1.1 HYVINVOINTIKERTOMUS ON LAKISÄÄTEINEN JA STRATEGINEN ASIAKIRJA	2
1.2 KERTOMUKSEN VASTUUTAHO JA LAATIJAT	5
1.3 HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN RAKENTEET JUUPAJOELLA	5
2 VÄESTÖN HYVINVOINTIIN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT VALTUUSTOKAUDELLA 2017-2020	8
2.1 VÄESTÖ	8
2.1.1 <i>Tenavattonni</i>	11
2.2 ELINVOIMA JA TALOUS	12
2.2.1 <i>Valtionosuudet</i>	12
2.2.2 <i>Työllisyystilanne Pirkanmaalla ja Juupajoella</i>	13
2.3 ELINYMPÄRISTÖ	15
3 VÄESTÖN HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN VALTUUSTOKAUDELLA 2017-2020	16
3.1 LAPSET JA LAPSIPERHEET	16
<i>Varhaiskasvatus ja esiopetus</i>	17
<i>LaPe-hankkeeseen osallistuminen</i>	19
3.2 KOULULAISET	19
3.3 NUORET	20
3.4 AIKUISET	21
3.5 IKÄIHMISET	23
4 KERTOMUSKAUDELLA TEHDYT RAKENTEELLISET MUUTOKSET	24
4.1 OPETUSPALVELUIDEN JA VARHAISKASVATUKSEN RAKENTEELLISET UUDISTUKSET	24
4.2 TYÖLLISYYDEN HOIDON UUSI TOIMINTAMALLI	25
5 HYVINVOINTISUUNNITELMASSA 2017-2020 ASETETUT TAVOITTEET JA TEHDYT TOIMENPITEET	26
5.1 KUNTALAISTEN OSALLISUUDEN KEHITTÄMINEN	26
5.2. KUNTALAISTEN HYVINVOINNIN TURVAAMINEN ELINVOIMAIKUUTTA KEHITTÄMÄLLÄ	28
5.3. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN KEHITTÄMINEN	29
5.4 TERVEYDEN EDISTÄMINEN TYÖIKÄISILLÄ	32
5.5. IKÄIHMISTEN ELÄMÄNHALLINNAN EDISTÄMINEN	34
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	37
<i>JUUPAJOKI – HYVINVOIVA, OMINTAKEINEN PIENI KUNTA</i>	37
OSA 2 HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021-2024	39
7 KUNTASTRATEGIAN PAINOPISTEET JA LINJAUKSET	39
8 HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN ERILLISOHJELMAT JA -SUUNNITELMAT	40
9 HYVINVOINTISUUNNITELMA	41
LÄHTEET	48

OSA 1 VÄESTÖN HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN VALTUUSTOKAUDELLA 2017-2020

1 JOHDANTO

1.1 HYVINVOINTIKERTOMUS ON LAKISÄÄTEINEN JA STRATEGINEN ASIAKIRJA

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi kunnassa on laaja lakisääteinen pohja. Kuntalaki (2015/410) määrittelee kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtimisen keskeiseksi kunnan perustehtäväksi. Kuntalaisen hyvinvointi on kuntien tärkein tavoite, joka on kirjattu kuntalain 1 §:ään. Hyvinvointi merkitsee jokaiselle kuntalaisille erilaisia asioita. Kuntien laaja tehtäväkenttä takaa kuitenkin monipuolisen alustan, jossa asukkaiden hyvinvointia edistetään. Kunnat tuottavat asukkailleen palveluita aina koulutuksesta puhtaaseen juomaveteen ja kotouttamiseen.

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 12 § mukaan kunnan tehtävänä on seurata asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus. Myös tarkastuslautakunnan tekemässä arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen.

Asiakirja koostuu kahdesta pääosasta. Ensimmäinen osa kuvaa väestön hyvinvointiin vaikuttavia rakenteellisia tekijöitä, kuntalaisten hyvinvoinnin lähtökohtia ja nykytilaa sekä kunnan toimintaa sen edistämiseksi päättyvällä valtuustokaudella 2017-2020. Toinen osa sisältää suunnitelman kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi valtuustokaudella 2021-2024.

Yhteinen kuntalainen asettaa kuntien eri toimialoille vaatimuksen yhteistyöstä toimialarajat ylittäen. Kuntien tehtävät eivät ole vain erillisiä palveluita kuntalaiselle vaan ne luovat yhteistyössä asukkaille toimivia arjen ratkaisuja ja sujuvan elämän edellytyksiä. Näin mahdollistetaan erilaisista lähtökohdista tuleville ihmisille samanlaiset mahdollisuudet hyvään elämään.

Tulevaisuuden kuntaa voidaan kutsua sivistyskunnaksi. Kunta huolehtii asukkaittensa osaamisen ja hyvinvoinnin edistämisestä sekä elinikäisestä oppimisesta. Sivistyspalveluista suuri osa on lakisääteisiä ja kohdistuvat päivittäin suureen määrään kuntalaisia. Lisäksi sivistyskunta tarjoaa monin tavoin kaikille kuntalaisille mahdollisuuksia itsensä kehittämiseen ja edellytykset hyvään elämään. Varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelujen sekä kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön rooli kunnassa onkin merkittävä paitsi sivistyksen niin myös hyvinvoinnin, elinvoiman ja osallisuuden edistämiseksi. (Lähde: Kuntaliitto, Hyvinvoinnin edistämisen hyvät käytännöt)

Terveydenhuoltolain 36 §:n mukaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä on veloitettu tarjoamaan asiantuntemusta ja tukea terveyden toimintakyvyn ja sosiaalisen turvallisuuden edistämiseen alueellisesti, ja terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen alueelliset strategiat ja suunnitelmat on valmisteltava yhteistyössä kuntien kanssa ottaen huomioon kunnan eri toimialojen toiminta. Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen toteutuksesta tulee sopia sairaanhoitopiiriin kuuluvien kuntien yhdessä laatimassa järjestämissuunnitelmassa (34 §).

Alueellisen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen suunnittelun ja seurannan tueksi on tehty alueellisia hyvinvointikertomuksia ja -suunnitelmia. Kertomustyön koordinoijina ovat olleet esimerkiksi maakunnan liitot, sairaanhoitopiirit, sosiaalialan osaamiskeskukset ja aluehallintovirastot. Alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma kokoaa merkittävimmät paikallisesti esiin nousevat teemat. Kertomus ei toista yksityiskohtaisesti kaikkia kuntien tunnistamia asioita, vaan yleistää alueellisella asiantuntemuksella oleellisimman kuntien tunnistamasta nykytilasta.

Alueellinen hyvinvointikertomustyö on kehitysvaiheessa. Keskeisiä kehittämisen alueita ovat muun muassa monialaisuuden varmistaminen sekä kootun tietopohjan parempi hyödyntäminen konkreettisessa tavoitteenasettelussa, toimenpiteiden kohdentamisessa ja seurannassa. Näiden toteutumisessa on havaittu puutteita. Lisäksi alueellisen kertomuksen mahdollisuuksia väestöryhmien välisten hyvinvointi- ja terveyserojen tunnistamiseen ei ole kyetty hyödyntämään vielä parhaalla mahdollisella tavalla.

Tämä hyvinvointikertomus pohjautuu edellisen valtuustokauden kertomukseen ja sen perusteella laadittuun suunnitelmaan sekä Pirkanmaan alueelliseen hyvinvointikertomukseen 2021-2024. Se on järjestyksessä kolmas alueellinen hyvinvointikertomus Pirkanmaalla ja keskeinen osa Pirkanmaan alueellisen terveyden edistämisen suunnitelman (2011) toimeenpanoa.

Pirkanmaan alueellisen hyvinvointikertomuksen 2021–2024 painopisteiden valintaan vaikuttavat muun ohella kuntien alueellista terveyden edistämisen koordinointia koskevat indikaattoritiedot, joita on saatavilla valtakunnallisista maksuttomista indikaattoripankeista. Kuntien eroille on useita selittäviä tekijöitä, ja yksittäistä tietoa tärkeämpiä ovat indikaattoreiden kuvaamat ilmiöt.

Painopisteet tulevalle valtuustokaudelle on alueellisen tason osalta hyväksytty Pirkanmaan sairaanhoitopiirin hallituksen nimeämässä terveyden edistämisen neuvottelukunnassa, ja erikoissairaanhoidon osalta Pirkanmaan sairaanhoitopiirin toimialuejohtajatasoisessa erikoissairaanhoidon terveyden edistämisen ohjausryhmässä.

Kuntien ja sairaanhoitopiirien lisäksi hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyötä tekevät muun muassa aluehallintovirastot, maakuntien liitot sekä sosiaalialan osaamiskeskukset. Kunnan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen tehtävät sovitetaan yhteen kuntastrategiassa ja niiden toimeenpanosta ja rahoituksesta päätetään toiminnan ja talouden suunnitelmassa. Kuntien ja kuntayhtymien hyvinvoinnin, terveyden ja

turvallisuuden edistämisen pitkäjänteinen työ edellyttää kunnassa pysyviä, hallinnonalat ylittäviä yhteistyö- ja toimeenpanorakenteita.

Ensisijainen vastuu hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisestä kuuluu kuntajohtolle. Kunta nimeää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahot. Toimeenpanosta vastaa esim. hyvinvointikoordinaattori tai vastaava asiantuntija, joka huolehtii mm. hyvinvointikertomustyön koordinoinnista ja yhteistyöstä kunnan toimialojen ja muiden toimijoiden kuten järjestöjen, yritysten ja seurojen välillä.

Hallinnonalat ylittävää operatiivista johtamista, asioiden valmistelua ja toimeenpanoa varten on suositeltu, että kunnat nimeävät eri toimialojen johtohenkilöistä koostuvan hyvinvointityöryhmän, jonka puheenjohtaja on kunnan johtoryhmän jäsen. Hyvinvointityöryhmän alaisuudessa sisältökysymysten valmistelussa ja toimeenpanossa toimii sisällöllisiä työryhmiä tai asiat valmistellaan sillä toimialalla, joka pääasiassa vastaa näistä asioista. Juupajoelle perustettiin v. 2012 monialainen hyvinvointiryhmä, joka vastaa hyvinvointikertomuksen laatimisesta ja seurannasta. Hyvinvoinnin johtamisesta vastaa kunnan johtoryhmä täydennettynä.

Hyvinvointikertomus on työväline, joka kuvaa kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin vahvuuksia ja kehittämishaasteita. Se on myös johtamisen työväline sekä keskeinen osa kunnan strategiatyötä, vuotuisen toiminnan ja talouden suunnittelua ja seurantaa.

Kertomus kokoaa tietoa kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niihin vaikuttavista seikoista poikkihallinnollisesti. Se on tiivis kuvaus johtopäätöksineen kunnan toteuttamasta hyvinvointipolitiikasta. Se kertoo niin väestön terveydestä ja hyvinvoinnista kuin myös terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavien tekijöiden muutoksista, palvelujärjestelmän toimivuudesta ja kyvystä vastata hyvinvointitarpeisiin. Yhtenä tehtävänä on toimia pohjana eriarvoisuuden kaventamiselle alueellisessa työssä.

1.2 KERTOMUKSEN VASTUUTAHO JA LAATIJAT

Juupajoen kunnanhallitus asetti 12.11.2012 Juupajoen kunnalle poikkihallinnollisen hyvinvointiryhmän ja nimesi siihen seuraavat henkilöt: kunnanjohtaja, sivistystoimenjohtaja, perusturvajohtaja, tekninen johtaja, liikunta- ja nuorisosihteeri, ruokapalvelupäällikkö sekä kirjastonjohtaja. Lisäksi ryhmään on kuulunut terveydenhuollon edustaja.

Juupajoen sosiaali- ja terveystalveluiden 1.1.2014 tapahtuneen kokonaisulkoistuksen myötä perusturvajohtajan virka lakkautettiin. Tehtäviä hoiti siitä lähtien palveluntuottajan palvelupäällikkö kunnanjohtajan lisäksi.

Vuonna 2017 kunnan organisaatiouudistuksen myötä sivistystoimenjohtajan tehtävät liitettiin osaksi uutta hyvinvointijohtajan virkaa 1.6.2017 alkaen. Kunnan hyvinvointikoordinaattorin tehtävää on hoitanut siitä alkaen hyvinvointijohtaja. Nykyiseen hyvinvointiryhmään kuuluvat hyvinvointijohtajan lisäksi kunnanjohtaja, tekninen johtaja, perusopetuksen rehtori, vapaa-aikakoordinaattori, kirjastonjohtaja, päiväkodinjohtaja, ruokapalveluiden esimies sekä sosiaali- ja terveystalveluiden palveluntuottajan kaksi edustajaa.

Hyvinvointikertomuksen laadintaan ovat osallistuneet kuntalaisten ja päättäjien ohella nuorisovaltuusto ja vanhus- ja vammaisneuvosto antamalla lausuntonsa kertomuksen suunnitelmaosaan.

Hyvinvointiryhmän alaisuudessa sisältökysymysten valmistelussa ja toimeenpanossa voi toimia sisällöllisiä työryhmiä tai asiat valmistellaan sillä toimialalla, joka pääasiassa vastaa näistä asioista. Kunnassa toimivia lakisääteisiä monialaisia ryhmiä ovat:

- Ehkäisevän päihdetyön toimielin (kunnanhallitus)
- Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto
- Nuorisovaltuusto
- Vanhus- ja vammaisneuvosto
- Opiskeluhuollon ohjausryhmä
- Yksikkökohtaiset opiskeluhoitoryhmät

1.3 HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN RAKENTEET JUUPAJOELLA

Hyvinvoinnin edistämisen rakenteisiin Juupajoen kunnassa on panostettu kuluneella kertomuskaudella 2017-2020 merkittävästi verrattuna aiempaan.

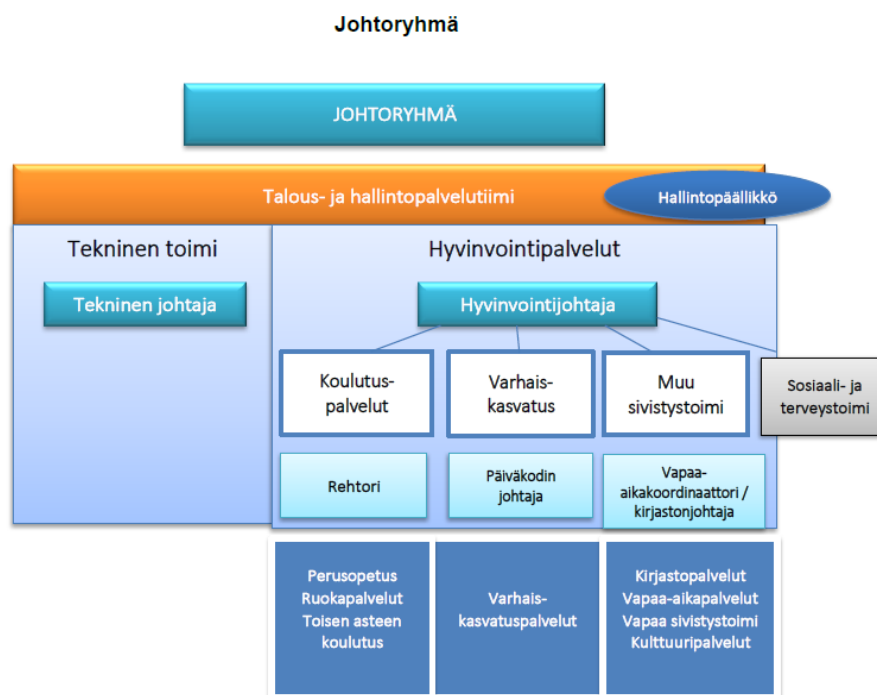
Vaikka sote-palveluiden tuottamis- ja järjestämisvastuu on hyvinvointialueiden muodostumisen myötä siirtymässä muualle, kunnille jää edelleen vastuu hyvinvoinnin edistämisestä, mikä edellyttää toimintatapojen muuttamista entistä enemmän ennaltaehkäisevämpään ja koordinoivampaan ja suuntaan. Juupajoen kunnan organisaatio on ollut ja on edelleen hyvin kapea, ja siihen kohdistuu myös kuntaorganisaatioille tyypilliseen tapaan melko voimakasta eläköitymispainetta. Kapeassa organisaatiossa

tehtävien ja resurssien tarkoituksenmukainen jakaminen ja kohdistaminen korostuu, jotta voidaan kestäväällä tavalla toteuttaa kuntastrategiassa asetettuja tavoitteita.

Juupajoen kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tuottamisesta tehtiin v. 2014 vuoteen 2018 ulottuva sopimus Pihlajalinnan kanssa, ja sen jälkeen Juupajoen sote-palveluiden tuottamisesta on vastannut Mänttä-Vilppulan kaupunki. Tällä muutoksella on ollut suuri vaikutus Juupajoen organisaation rooliin ja tehtäviin. Sote-ulkoistuksen yhteydessä merkittävä osa Juupajoen kunnan henkilöstöstä siirtyi toisen organisaation palvelukseen, millä oli omat vaikutuksensa mm. talouden ja hallinnon tukipalveluiden kysyntään.

Kesäkuussa 2017 tapahtuneen organisaatiouudistuksen myötä hyvinvointipalveluita johtamaan nimetyn hyvinvointijohtajan johdolla aloitettiin hyvinvointityön rakenteiden päivittäminen ja hyvinvointipalveluiden ja -työn koordinointi. Organisaatiouudistuksen tavoitteena oli löytää organisaatorakenne, joka vastaa kunnan uudistuvaa roolia ja tehtäviä entistä paremmin. Toisaalta edellistä tukevana tavoitteena on ollut myös työnjaon mielekkyyden ja tarkoituksenmukaisuuden kehittäminen.

Hyvinvointiin liittyvät toiminnot on nyt keskitetty pääsääntöisesti kunnassa yhden hallinnonalan alaisuuteen, hyvinvointipalveluihin. Hyvinvointiryhmä on kokoontunut vuosittain säännöllisesti seuraamaan ja raportoimaan tapahtumia. Tavoitteet on kytketty niin strategiaan kuin taloussuunnitteluunkin.

Kuvio: Juupajoen kunnan hallinto-organisaatio v. 2017 alkaen

Organisaatiomuutos on tehnyt mahdolliseksi systemaattisen ja tulevaisuussuuntautuneen työskentelyn hyvinvoinnin edistämiseksi. Tavoitteellinen hyvinvoinnin edistämistyö vaatii verkostoitumista ja uusien yhteistyömuotojen jatkuvaa etsimistä ja kehittämistä muiden toimijoiden (kunnat, maakunta, sairaanhoitopiiri jne.) kanssa. Tämä on voinut toteutua vain riittävällä ja tarkoituksenmukaisella henkilöstöresurssilla ja palveluiden yhteissuunnittelulla.

Keskeinen tekijä hyvinvoinnin edistämisen rakenteissa on yhteistyö kunnan ja kunnassa toimivien yhdistysten, järjestöjen ja yritysten välillä. Kunnassa toimiva Kuntatiimi yhdistää edellä mainitut toimijat useamman kerran vuodessa saman pöydän äärelle vaihtamaan ajatuksia ja pohtimaan kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistä. Kuntaan on myös nimetty järjestöyhdyshenkilö, tätä tehtävää hoitaa oman työnsä ohella vapaa-aikakoordinaattori. Yhdistyksistä etsitään innokasta yhdistysyhteyshenkilöä järjestöagentiksi. Yhdistyksiin liittyvät asiat on kirjattu vuosittain päivitettävään järjestöyhteistyön ohjeeseen.

Kunta tukee yhdistystoimijoita jakamalla hyvinvointia edistävään toimintaan avustuksia. Summa on kertomuksen laadintavaiheessa 15. 500€ vuodessa. Järjestöjen avustaminen rahallisesti on tärkeää, sillä pienikin rahallinen avustus mahdollistaa usein toiminnan jatkumisen. Suurin haaste yhdistystoiminnan jatkumiselle on hupeneva joukko yhdistysaktiiveja. Pitäisi pohtia uusia tapoja tuottaa yhteisöllisesti hyvinvointia, yhdistystoiminnan muoto koetaan varsinkin nuoremmassa ikäpolvissa kankeana ja raskaana toimintatapana.

Hyvinvointialueiden muodostamiseen liittyvä PirSote- ja KOMAS- kehitystyö alkoi loppuvuodesta 2020 yhdessä Pirkanmaan Liiton ja Pirkanmaan muiden kuntien kanssa.

PirSote-hankkeen avulla pyritään vastaamaan Juupajoen kunnan ja Mänttä-Vilppulan kaupungin asukkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuuteen, oikea-aikaisuuteen ja jatkuvuuteen sekä ennalta ehkäisemään sairauksien pahenemista. Tarkoituksena on luoda laadukkaat ja vaikuttavat palvelut, jotka tehdään monialaisesti, yhteistoimin ja kustannustehokkaasti. Hankkeen ohella työntekijöiden työt selkeytyvät ja moniammatilliset tiimit toimivat yhdessä asiakkaan hyväksi. Digitaalisten palveluiden kehittäminen on keskiössä. Yhteistyötä tehdään kaupungin ja kunnan hallintoalueiden kesken sekä kolmannen sektorin ja yksityisten kanssa. Yhteistyöllä pyritään poistamaan päällekkäisyyksiä ja turvaamaan asukkaiden palveluiden kattavuus.

KOMAS-hankkeen tavoitteena puolestaan on olla rakentamassa Pirkanmaan valmius sellaiseksi, että sote-uudistus on mahdollista aloittaa valtakunnallisen aikataulun mukaisesti. Sote-palvelujen järjestämisessä on kyse siitä, miten maakunta parhaalla mahdollisella tavalla edistää kansalaisten monipuolista hyvinvointia ja vastaa jäsentensä palvelutarpeisiin annettujen resurssien puitteissa tehokkaasti, tuloksellisesti ja vaikuttavasti.

2 VÄESTÖN HYVINVOINTIIN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT VALTUUSTOKAUDELLA 2017-2020

Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi. Verrokkeina on käytetty pääsääntöisesti Juupajoen naapurikuntia, toisinaan kaikkia Pirkanmaan kuntia. Indikaattoritietoa on saatu tarkastelemalla tilastoja useista eri lähteistä THL:n minimitetosisällön mukaisesti.

Analyyysi on koottu tilastotiedoista 31.12.2020 mennessä.

2.1 VÄESTÖ

Tilastokeskuksen tuoreimman, vuoden 2019 väestöennusteen mukaan Suomen väestö kasvaa nykyisestä 5,5 miljoonasta lähes 5,6 miljoonaan vuoteen 2030 mennessä. Vuoden 2030 jälkeen väkiluku kääntyy laskuun, ja vuonna 2070 Suomen väkiluku on ennusteen mukaan 5,2 miljoonaa eli noin 350 000 vähemmän kuin vuonna 2019.

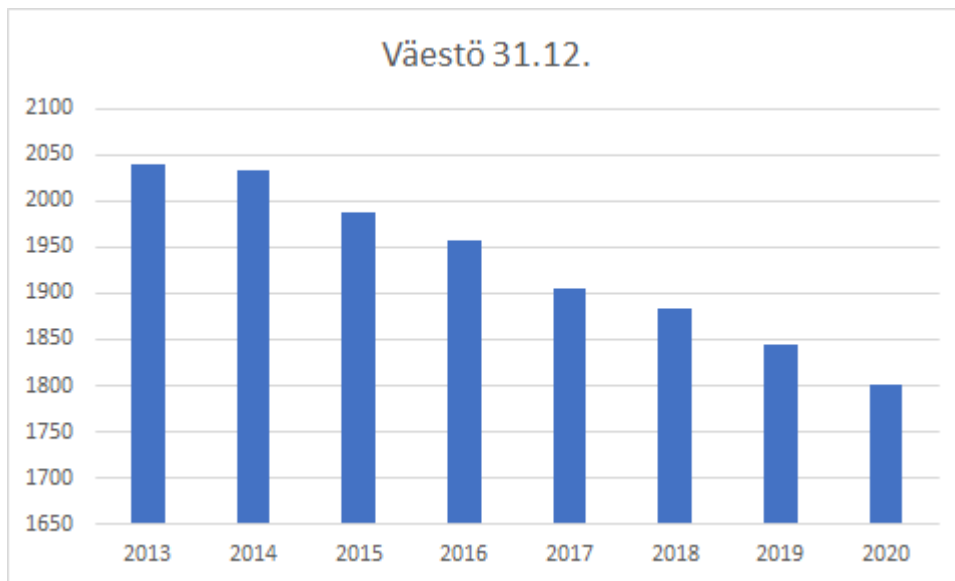
Ennustettu väkiluvun väheneminen johtuu erityisesti matalasta syntyvyydestä. Kokonaishedelmällisyys on muiden kehittyneiden maiden tavoin laskenut Suomessa viimeisten vuosikymmenten aikana. Suomessa kokonaishedelmällisyyden lasku on kuitenkin ollut poikkeuksellisen voimakasta viime vuosikymmenen aikana muihin Pohjoismaihin verrattuna.

Väestöennusteen mukaan Suomessa ei viidentoista vuoden kuluttua ole enää yhtään maakuntaa, jossa syntyy enemmän ihmisiä kuin kuolee, jos syntyvyys pysyy nyt havaitulla tasolla. Maamme väkiluku lähtee nykyisellä kehityksellä laskuun vuonna 2031. Vuonna 2050 väkiluku olisi noin 100 000 nykyistä pienempi.

Verrattaessa 2019 väestöennustetta vuosina 2015 ja 2018 laadittuihin väestöennusteisiin, koskevat suurimmat erot väkiluvun kehityksen ohella lyhyellä aikavälillä nuorten, ja pidemmällä aikavälillä työikäisen väestön määrän ennustettua kehitystä.

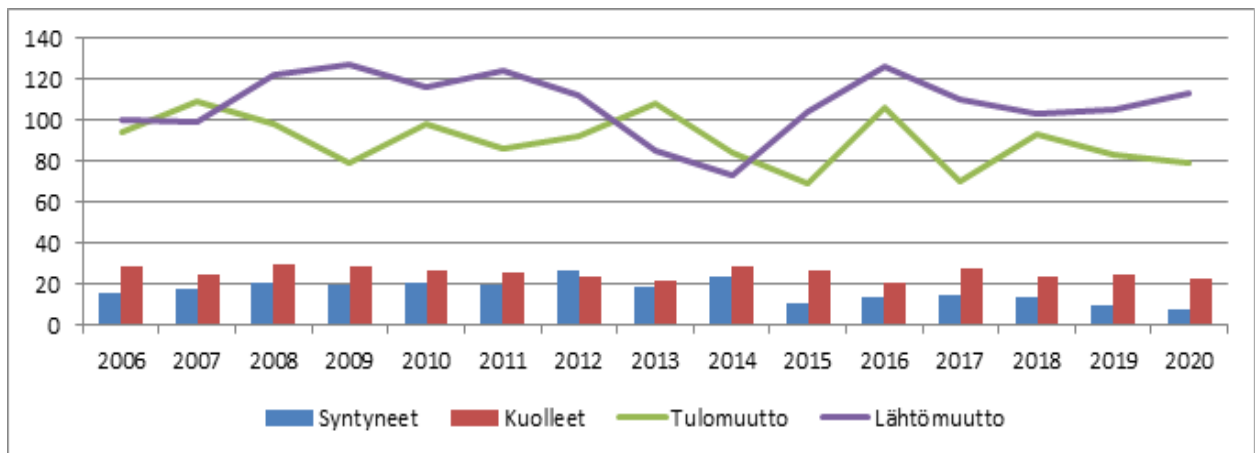
Mitä pienemmästä kunnasta on kyse, sitä voimakkaammin väestön ennakoidaan vähenevän. Voimakkain väestökato kohtaa pieniä alle 5000 asukaan maaseutukuntia. Näissä kunnissa väestö vähenee ennusteen mukaan keskimäärin lähes viidenneksellä vuoteen 2040 mennessä

Juupajoen asukasluku on laskenut ennakoitua nopeammin. Kunnan asukasluku oli vuoden 2020 lopussa 1800 asukasta. Vuoden 2017 vastaavasta ajankohdasta (31.12.2017, 1904 asukasta) asukasluku on siis pudonnut 5,4%. Kunnan asukasluku painui alle 2 000 asukkaan vuonna 2015.

Kuvio: Juupajoen väkiluvun kehitys 2013–2020, lähde Sotkanet.fi

Seuraavassa kuvaajassa on esitetty kunnan väestönmuutoksista pidempiaikainen aikasarja vuosilta 2006–2020:

Juupajoen asukasluvun kehitys noudattaa hyvin pitkälle koko maan pienten kuntien asukaslukukehitystä. Suomessa oli vuoden 2020 lopussa yhteensä 322 kuntaa, joista 47 kunnan asukasluku alitti 2000 asukasta. Vuoden 2019 lopusta yli kuudenkymmenen kunnan väkiluku laski keskimäärin 2% vuoden 2020 loppuun mennessä.

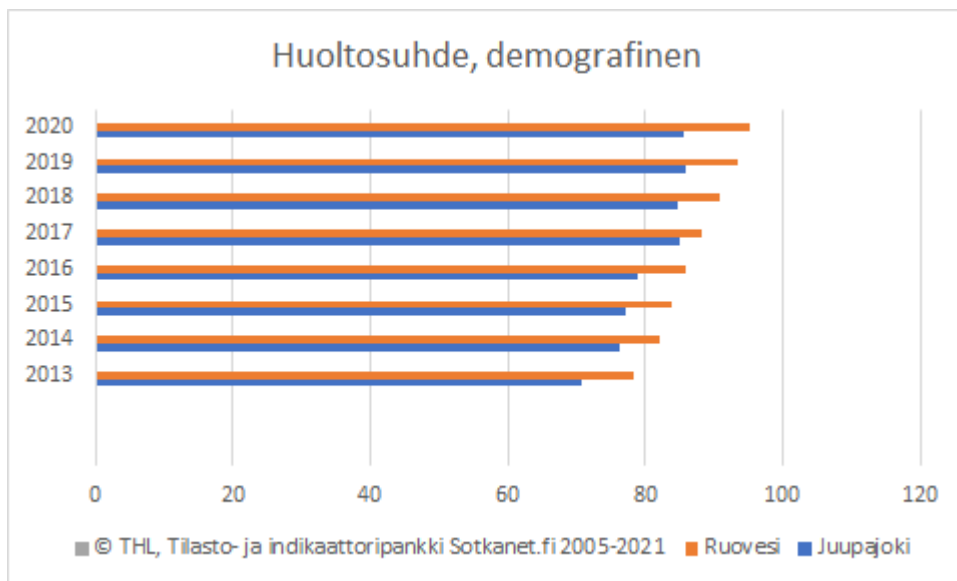
Väestön vähenemä Juupajoella on ollut Tilastokeskuksen ennustamaa kehitystä nopeampaa. Erityinen haaste niin Juupajoella kuin koko maassa on väestön ikääntyminen. Väestön ikääntymisen myötä erityisesti ikäihmisten palvelujen tarve kasvaa.

Väestöllisellä eli demografisella huoltosuhteella tarkoitetaan alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden määrän suhdetta 15 - 64 – vuotiaiden (työikäisten) määrään.

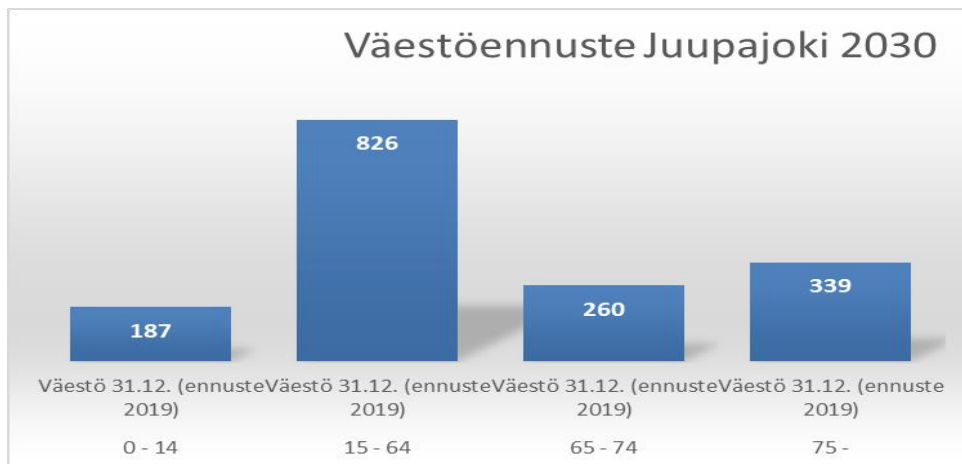
Väestöllinen huoltosuhte pysyi tasaisesti 50:n molemmin puolin 1970-luvulta lähtien, mutta kääntyi kasvuun 2010-luvulla. Huoltosuhteen voimakasta kasvua selittää erityisesti väestön vanheneminen, kun sodan jälkeen syntyneet suuret ikäluokat ovat ylittäneet 65 vuoden iän ja heitä nuorempien ikäluokkien koot ovat tasaisesti pienentyneet. Vuonna 2019 juupajokelaisten keski-ikä oli 48,2 vuotta. Matala syntyvyys ja eliniän piteneminen nostavat huoltosuhdetta myös tulevaisuudessa.

Mitä pienemmästä kunnasta on kyse, sitä heikommaksi tilanne kehittyy ennusteen mukaan. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan koko maan huoltosuhte olisi nousemassa noin 80:een vuoteen 2070 mennessä.

Ikääntyminen ja alhainen syntyvyys näkyvät myös Juupajoen huoltosuhteessa. Seuraava kuvio havainnollistaa huoltosuhteen kehitystä vuodesta 2013 vuoteen 2020 Juupajoella ja verrokkina naapurikunta Ruovedellä. Juupajoella huoltosuhteen kasvussa tapahtui suurempi harppaus v. 2014, mutta siitä lähtien kasvu on ollut maltillista ja toistaiseksi hidastunut. Naapurikunta Ruoveden huoltosuhteessa näkyy kunnan ikääntyneen väestön suuri osuus.

Kuvio: Juupajoen väestöllinen huoltosuhte demografinen, vrt. Ruoveden kunta ajalta 2013-2020, lähde Sotkanet.fi

Kuvio: Juupajoen väestöennuste 2030, muuttujina ikäryhmät (Lähde: Tilastokeskus, väestöennusteet)

Tilastokeskuksen ennusteen mukaan Juupajoella kuolleisuus kääntyy nousuun vuodesta 2025 lähtien ja pysyy tasaisena pitkään. Syntyvyys on lähtenyt voimakkaaseen laskuun vuonna 2015. Sotkanetin tilastojen mukaan syntyneiden ennuste on vuosille 2025-2040 kymmenen lasta vuodessa. Väestöennusteen mukaan Juupajoella asuu v. 2030 yhteensä n. 1600 asukasta.

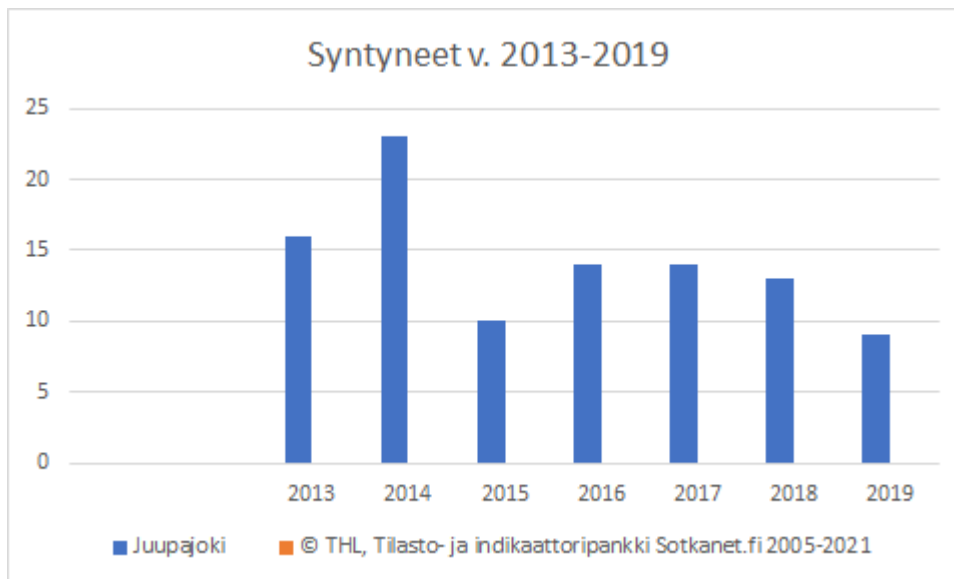
2.1.1 Tenavattonni

Kunnan talousarvion hyväksymisen yhteydessä joulukuussa 2017 (18.12.2017 § 56) kunnanvaltuusto päätti, että vuoden 2018 aikana otetaan käyttöön vauvaraha, niin kutsuttu Tenavattonni. Talousarvioon varattiin tähän tarkoitukseen 15.000 euron määräraha vuodelle 2018.

Johtoryhmän toimesta selviteltiin eri vaihtoehtoja vauvaraha -käytänteeksi, jonka avulla toivottiin kunnalle saatavan lisänäkyvyyttä sekä kuntaan uusia lapsiperheitä. Kunnassa oli edeltävinä vuosina syntynyt keskimäärin 15 lasta vuodessa. Selvitysten perusteella päädyttiin esittämään Tenavattonnin käyttöönottoa. Tenavattonnia maksettaisiin 1.000 euroa per vuosi viiden vuoden ajan kunnassa syntyville lapsille, joiden huoltaja/-t ovat myös kirjoilla kunnassa. Tavoitteena oli saada vuosittainen syntyvyys nousemaan noin kahteenkymmeneen lapseen vuosittain.

Tenavattonni ei kuitenkaan tuonut toivottua lisäystä vuotuisen syntyvyyteen. Kesäkuussa 2020 kunnanhallitus päätti esittää valtuustolle, että valtuusto hyväksyisi Tenavattonnin lakkauttamisen niin, että Tenavattonnia ei makseta enää vuoden 2021 jälkeen syntyville lapsille. Valtuusto päätti esityksen mukaisesti marraskuussa 2020 lakkauttaa Tenavattonni-käytännön.

Kertomusvuosina lapsia syntyi alla olevan kuvaajan mukaisesti, vuonna 2020 syntyi ainoastaan seitsemän lasta.

Kuvio: Syntyneet v. 2013-2019, lähde Sotkanet.fi

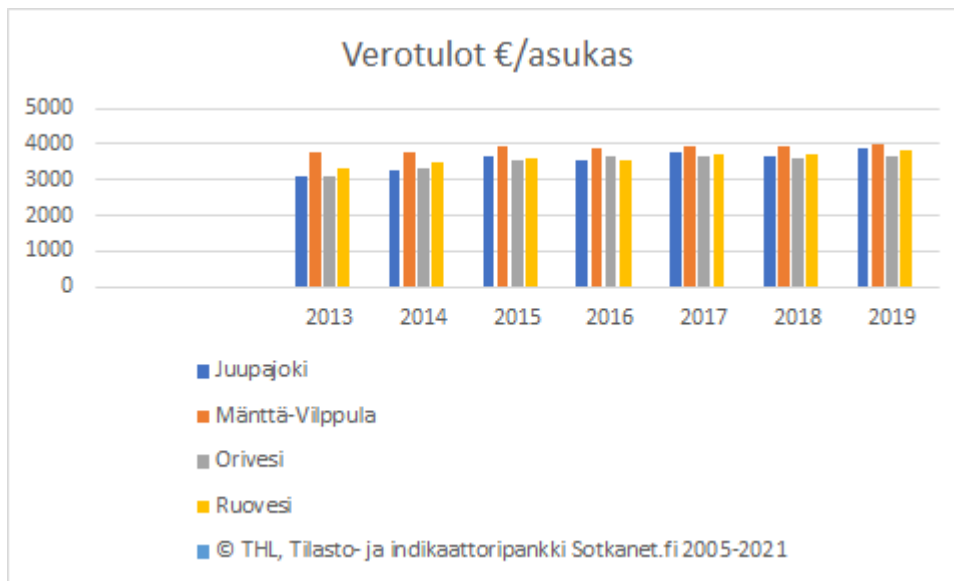
2.2 ELINVOIMA JA TALOUS

2.2.1 Valtionosuudet

Valtionosuksien tarkoituksena on taata kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saatavuus koko maassa.

Merkittävin osa valtionosuusjärjestelmää on kunnan peruspalvelujen valtionosuus, joka kokoaa yhteen kunnallisten peruspalvelujen rahoituksen. Peruspalvelujen valtionosuus on laskennallinen, ja se perustuu kunnan asukkaiden palvelutarpeeseen ja olosuhdetekijöihin. Järjestelmän laskennallisuudesta johtuen kunnalle myönnetyn valtionosuuden suuruuteen ei vaikuta se, miten kunta palvelutoimintansa järjestää ja miten paljon rahaa se niihin käyttää.

Kertomusvuosina valtionosuksiin on tehty useita leikkauksia. Juupajoella valtionosuudet ovat laskeneet kertomuskaudella huomattavasti, v. 2017 valtionosuuksia maksettiin kuntaan 2491€/asukas, mutta vuonna 2020 enää 2094€/asukas.

Kuvia: Verotulot €/asukas 2013-2019, lähde Sotkanet.fi

Kertomuskauden aikaisten hyvien tilinpäätösten ansiosta kunnan taloudellinen asema on vahva ja taseen ylijäämä on tilinpäätösvoiton 2020 jälkeen 2,65 milj. euroa, mikä on 1.476 euroa/asukas.

Pitkäaikaista lainaa on kunnalla vuoden 2020 lopun tilanteen mukaan 1.781 euroa/asukas, mikä on selvästi alle valtakunnan ja maakunnan keskiarvon. Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo, kuinka suuri osuus kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. AVI-alueittain tarkasteltuna velkaantuneisuuden vaihteluväli mahtui 45-55 %:n väliin. Suhteellinen velkaantuneisuus on Juupajoella selvästi alhaisempaa kuin Pirkanmaalla ja valtakunnallisesti ollen n. 36%.

Äänestysaktiivisuus Juupajoella on koko maan ja alueen keskiarvoihin verrattuna hiukan korkeammalla tasolla ollen noin 60% kunnan äänestysikäisestä väestöstä.

2.2.2 Työllisyystilanne Pirkanmaalla ja Juupajoella

Työllisyystilanneselvitys perustuu Pirkanmaan työ- ja elinkeinotoimiston joulukuun 2020 tilannekatsaukseen. Poikkeuksellisen vuoden jälkeen Pirkanmaalla oli työttömiä työnhakijoita n. 9000 henkilöä enemmän kuin edellisenä vuotena, mutta valtakunnallisesti tarkasteltuna työttömyysaste oli kuitenkin maakunnassa alempi kuin koko maassa keskimäärin. Työttömien työnhakijoiden määrän vuositasen kasvu johtui pääosin koronaviruksen torjuntaan liittyvistä toimista ja sen aiheuttamasta talouden tilanteen merkittävästä muutoksesta. Koronaviruksen aiheuttama negatiivinen vaikutus työllistymiseen ei kuitenkaan näkynyt suuresti Juupajoella.

Alue	Juupajoki	Ylä-Pirkanmaan seutukunta**
Työvoima	769 (801)	9 041 (9 322)
Työttömyysaste (%)	8,1 (7,2)	12,79 (10,0)
Työttömät yhteensä	62 (50)	1 156 (935)
Alle 20-vuotiaat	* (*)	* (19)
Alle 25-vuotiaat	* (6)	139 (108)
Yli 50-vuotiaat	28 (24)	518 (396)
Yli vuoden työttömänä	8 (10)	229 (154)
Avoimet työpaikat	21 (5)	176 (88)
Työttöm. muutos verrattuna edelliseen	6,9 % (0 %)	10,3 % (2 %)

* Tietoa ei ole saatu, se on liian epävarma esitettäväksi tai se on salassapitosäännön alainen

**Ylä-Pirkanmaan seutukunnan muodostavat Juupajoki, Mänttä-Vilppula, Ruovesi ja Virrat.

Kuvio: Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat joulukuun 2020 lopussa (suluissa ovat vuoden 2019 vastaavan ajankohdan tiedot). Lähde: Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Pirkanmaan työllisyyskatsaus 12/2020

Työttömyysaste joulukuussa 2020 oli Pirkanmaalla 13,4%, koko maassa 13,6% ja Juupajoella 8,1%. Verrattuna edellisen hyvinvointikertomuksen tarkasteluajankohtaan (lokakuu 2017) työttömyysaste on laskenut kunnassa 1,3 prosenttiyksikköä. Juupajoki on ollut koko kertomuskauden Pirkanmaan kärkikuntia työllisyydessä.

Juupajoella pitkäaikaistyöttömien tilanne on merkittävästi kohentunut kertomuskaudella. Tähän vaikutti suuresti työllistämispalveluiden ulkoistamispäätös v. 2018 alusta alkaen. Myös vaikeasti työllistettävien osuus on Juupajoella alhainen.

Aktivointiaste on ainoa mittari, joka ei ole toteutunut toivotulla tavalla. Aktivointitoimien piirissä olevien nuorten määrä on lisääntynyt, mutta koronan myötä myönteinen kehitys hidastui.

Juupajoen kunnanhallitus päätti (4.11.2019 § 111 ja 10.2.2020 § 15), että Juupajoen kunta on muiden Pirkanmaan kuntien tavoin työllisyyden kuntakokeilussa. Kokeiluihin ohjataan ne työttömät ja työvoimapalveluissa olevat työnhakijat, jotka eivät ole oikeutettuja ansiopäivärahaan. Lisäksi kohderyhmään kuuluvat kaikki alle 30-vuotiaat työnhakijat ja kaikki maahanmuuttajat, jotka ovat joko työttömänä tai työvoimapalveluissa hankealueiden TE-toimistoissa. Kokeilukunta vastaa näiden asiakasryhmien julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden (TE-palveluiden) tarjoamisesta. Kokeilun ulkopuolelle jää siis ainoastaan ansioturvalla olevat yli 30-vuotiaat työttömät työnhakijat. Koronasta johtuen kuntakokeilun alkaminen siirrettiin alkavaksi 1.3.2021 ja se kestää 30.6.2023 asti.

2.3 ELINYMPÄRISTÖ

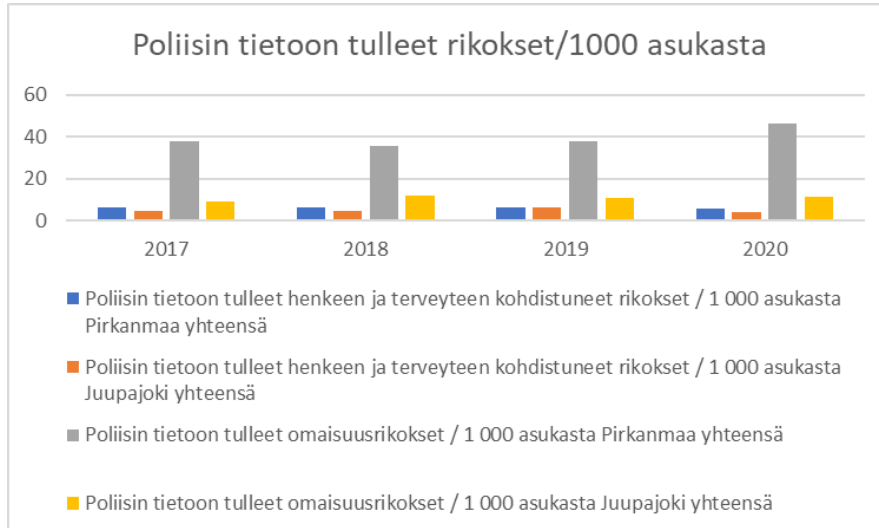
Juupajoki sijaitsee Pirkanmaan maakunnan itälaidalla Oriveden ja Mänttä-Vilppulan välissä, kantateiden 58 ja 66 haarassa. Kunnassa on kolme taajamaa: Korkeakoski, Kopsamo ja Lyly. Kuntakeskus sijaitsee Korkeakoskella, missä asuu noin puolet kunnan asukkaista. Yhteensä kunnassa on asutokuntia hieman alle 900.

Terveyskeskus, kunnanvirasto ja Koulukeskus (luokat 3-9), sekä useimmat yksityiset palvelut sijaitsevat Korkeakoskella.

Kopsamon alue kuuluu valtakunnallisesti merkittävään kulttuurimaisema-alueeseen. Kopsamon taajamassa on pieni ja idyllinen kyläkoulu, jossa toteutuu joustava esi- ja alkuopetus esiopetuksessa ja vuosiluokilla 1-2. Lisäksi taajamassa sijaitsevat Juupajoen kirkko ja seuratalo Suomela.

Kunnan väestöltään pienin taajama Lyly sijaitsee Juupajoen kunnan pohjoisosassa, josta matkaa kuntakeskukseen tulee n. 12 km.

Juupajokea voidaan pitää turvallisena ja helposti saavutettavana maalaiskuntana. Yli 90% juupajokelaisista pitää asuinalueitaan turvallisena. Tilastoissa Juupajoen rikollisuuteen liittyvät tunnusluvut ovat kautta linjan alhaiset. Ainoastaan poliisin tietoon tulleiden rattijuopumustapausten määrä on samalla tasolla maakunnan keskiarvon kanssa.

Kuvio: Poliisin tietoon tulleet rikokset/ 1000 asukasta, lähde Sotkanet.fi

Keväällä 2020 toteutettiin ELY:n toimesta Ylä-Pirkanmaan kunnissa (Juupajoki, Mänttä-Vilppula, Ruovesi ja Virrat) liikenneturvallisuuskysely, jonka tulosten perusteella päivitettiin toimenpideohjelmia. Kyselyn perusteella Juupajoella suurimmiksi vaaranaiheuttajiksi koettiin suuret nopeudet lähinnä taajamien ulkopuolella, jalankulku- ja pyöräily-yhteyksien puutteet, vaaralliset risteysalueet sekä vaaralliset tienylityspaikat.

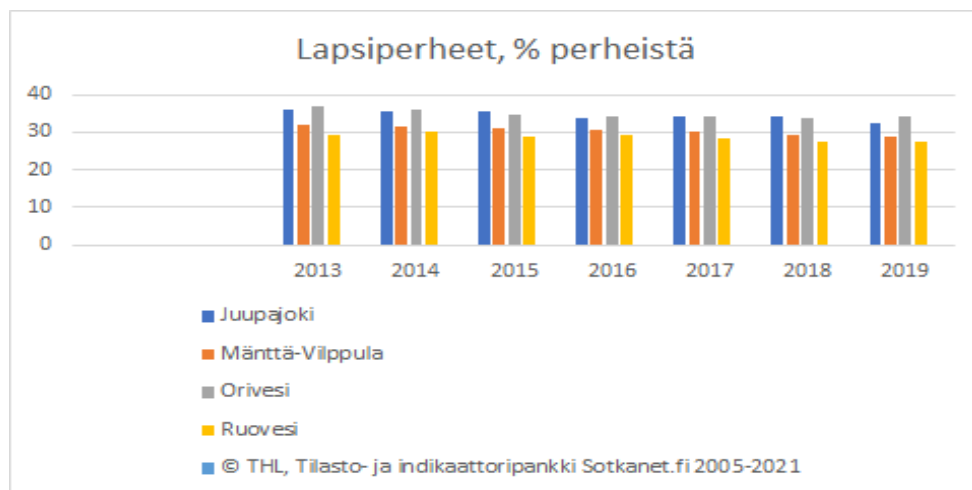
Puuttuvien jalankulku- ja pyöräily-yhteyksien parantamiseksi tehtiin syksyllä 2021 uusi kevyenliikenteen väylä Korkeakosken keskustasta 58-tielle samalla, kun Koskitien huonokuntoinen pinnoite uusittiin ja patosilta korjattiin. Nämä toimenpiteet vaikuttavat suuresti Korkeakosken alueen liikenneturvallisuuden suotuisaan kehitykseen sekä tukevat kestävästä liikkumisesta tavoitteita.

3 VÄESTÖN HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN VALTUUSTOKAUDELLA 2017-2020

3.1 LAPSET JA LAPSIPERHEET

0-15 vuotiaiden määrä kunnan väestöstä oli vuoden 2020 lopussa 15,2 % (v. 2016: 16%)
Perheistä lapsiperheitä oli 32,6% (v. 2016:33,6 %). Yksinhuoltajaperheiden määrä on hieman laskenut tarkastelujaksolla ollen v. 2020 lopussa 25,7% (v.2016: 26,6 %).

Yksinhuoltajaperheiden määrä on laskusta huolimatta edelleen suurempi kuin Pirkanmaalla keskimäärin. Koska yksinhuoltajia kuormittavat terveysongelmat enemmän kuin muita lapsiperheiden vanhempia, heidän lastensa hyvinvointiin on näiltä osin tarpeen kiinnittää erityistä huomiota. Yksinhuoltajista suurin osa on naisia, joten yksinhuoltajuuteen liittyvät terveysongelmat kuormittavat pitkälti äitejä.

Kuvio: lapsiperheet, % perheistä 2013-2019, lähde Sotkanet.fi

Juupajoella ei ole asunnottomuutta ja kunnassa pystytään osoittamaan vuokra-asunto. Ahtaasti asuvien lapsiperheiden osuus on kuitenkin melko suuri ja suurentunut kertomuskauden aikana. Yli kolmannes lapsiperheistä asuu ahtaasti.

Lapsiperheiden pienituloisuusaste on Juupajoella alle Pirkanmaan keskiarvon. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsiperheiden taloudellinen tilanne on keskimäärin hyvä. Yhden huoltajan perheen talous tosin on alttiimpi muutokselle kuin kahden työkäisen perheissä.

Kotihoidon tukea saavien perheiden määrä laskee lasten määrän vähetessä. Vuonna 2020 Juupajoella kotihoidon tukea sai 22 perhettä (v.2017 tukea sai 30 perhettä).

Lastensuojelun avohuollolisten tukitoimien piirissä olevien lasten määrä on hiukan noussut Juupajoella vuoden 2017 luvusta (1,9 % kaikista 0-17- vuotiaista), vuonna 2020 osuuden ollessa 3,2%, joka on hyvin lähellä Pirkanmaan keskiarvoa (3,8%). Muutos on kuitenkin ollut laskusuuntainen vuosikymmenen alkupuolelta. Muutos kuvaa sosiaalihuoltolain muutoksen mukaista toimintaa ja palvelujen painopisteen siirtymistä lastensuojelusta muihin matalan kynnyksen perhepalveluihin. Lastensuojeluilmoitusten määrä on vaihdellut kertomuskautena melko paljon eri vuosina, 23-46 ilmoitusta vuodessa. Lastensuojelun tunnuslukuja (esim. lasten sijoitukset kodin ulkopuolelle) ei ole saatavilla kunnan pienuuden vuoksi.

Huolettavaa on ylipainoisten lasten suuri osuus niin alle kouluikäisissä kuin vanhemmissakin ikäryhmissä. Ylipaino oli pojilla kaikissa ikäryhmissä yleisempää kuin tytöillä. Alle kouluikäisistä (2–6-vuotiaat) pojista 32 prosenttia (koko maa 24%) ja tytöistä 27 prosenttia (koko maa 15%) oli ylipainoisia. Yläkouluikäisistä (13–16-vuotiaat) pojista ylipainoisia oli 37% (koko maa 29%) ja tytöistä 21% (koko maa 20%). Seuraavaan hyvinvointisuunnitelmaan tulee kirjata selkeät tavoitteet ja toimenpiteet terveellisten ravitsemustottumusten edistämiseksi ja juurruttamiseksi. Tähän liittyen myös lasten suun terveys on selkeästi huonontunut kertomuskaudella. Moniammatillisessa yhteistyössä tullaan pohtimaan keinoja, joilla asiantilaan voitaisiin saada parannusta.

Varhaiskasvatus ja esiopetus

Kunnan järjestämiä varhaiskasvatuspalveluita on toteutettu varhaiskasvatussuunnitelman (viimeisin päivitys 12.8.2019) ja 1.8.2016 hyväksytyin esiopetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Lainsäädäntö ohjaa laadullisesti hyvien varhaiskasvatuspalveluiden toteutumista: Varhaiskasvatuslaki (2018), Asetus lasten päivähoidosta (1973), Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (2002).

Varhaiskasvatuksen tulosalue on sisältänyt kertomuskaudella päiväkotihoidon, esiopetuksen, ryhmäperhepäivähoidon sekä avoimen varhaiskasvatustoiminnan ja lakisääteisen lastenhoidontuen. Vuonna 2019 ryhmäperhepäivähoito lakkautettiin laskevan lapsimäärän johdosta ja kunnan varhaiskasvatuspalvelut keskitettiin päiväkotiin sekä Kirkonkylän koululle esiopetusryhmän yhteyteen. Vuorohoito siirtyi ryhmäperhepäivähoidon päätyttyä päiväkotiin.

Juupajoella tarjottava varhaiskasvatus ja esiopetus on laadukasta. Lasten vahvuudet ja tuen tarpeet huomioidaan yksilöllisesti. Lapsi ja perhe ovat arjen keskiössä. Yhteistyö perheiden

kanssa on monipuolista ja kunnioittavaa. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen arki sisältää monipuolisesti erilaista suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jossa huomioidaan lapsen kiinnostuksen kohteet. Lähellä oleva luonto ja retket ovat merkittävä osa toimintaa. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstö on ammattitaitoista, sitoutunutta, kehittämismyönteistä ja joustavaa.

Varhaiskasvatuspalveluihin osallistuvien lasten lukumäärä on pysytellyt viime vuodet n. 65 lapsen paikkeilla. Varhaiskasvatuspalveluihin osallistuu n. 70% kunnan alle kouluikäisistä lapsista, avoin varhaiskasvatus mukaan luettuna arviolta 75 %. Läsnaolopäiviä varhaiskasvatuksessa kertyy vuosittain n. 10 000 pv.

Vuonna 2016 tuli Varhaiskasvatuslakiin muutos, jonka myötä subjektiivista päivähoito-oikeutta rajattiin. Mikäli toinen tai molemmat huoltajista olivat kotona, lapsella oli oikeus osa-aikaiseen varhaiskasvatukseen 20 h/vko. Harkinnanvaraisesti oikeus voi olla kuitenkin suurempi, mikäli lapsen ja perheen etu niin vaati. 1.8.2020 alkaen jokaisella lapsella on jälleen ollut yhtäläinen oikeus kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen.

Juupajoella on onnistuneesti toteutettu avointa varhaiskasvatusta avoimessa päiväkodissa, Kettulassa jo vuodesta 2012 alkaen. Avoin päiväkotitoiminta on tarkoitettu kotona hoidettaville alle kouluikäisille lapsille ja heidän vanhemmille tai isovanhemmille yhteisen olemisen, tekemisen, tutustumisen, leikkiseuran ja vertaistuen paikaksi. Avoin päiväkotitoiminta on maksuton, eikä siellä käyminen vaikuta kotihoidon tukeen. Avoimessa päiväkodissa vanhemmat hoitavat itse omia lapsiaan ollen heistä vastuussa. Avoimeen päiväkotitoimintaan voi tulla ilman ennakoilmoittautumista. Kettulassa ei tarjota lounasta, mutta perheillä on mahdollisuus lämmitellä omia eväitä.

Vanhempien keskinäinen vertaistuki ja lapsiperheiden arjen asioiden jakaminen olivat keskeisiä syitä toiminnan aloittamiseen. Myös vanhempien tukeminen lasten kanssa toimimiseen on tärkeää. Ohjaajina toimivat varhaiskasvatuksen työntekijät, perhetyöntekijä/terveydenhoitaja sekä seurakunnan lastenohjaaja. Lisäksi Kettulassa poikkeaa mielenkiintoisia vierailijoita. Kunnan varhaiskasvatuspalvelut ovat päävastuussa toiminnasta tehden tiivistä yhteistyötä perhetyön kanssa. Tämä toiminta on erittäin hyvä esimerkki niistä yhdyspintapalveluista, joita tulevaisuuden maakuntamallissa haetaan.

Varhaiskasvatussuunnitelman valtakunnallisten perusteiden mukaan laadittu kunnan paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma (Vasu) ohjaa ja määrittää sekä tukee toimintaa. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyössä paikallisten opetuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Lapsen kasvun ja oppimisen polun jatkuvuuden ja eheyden turvaamiseksi esi- ja perusopetuksen edustajat osallistuvat varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen.

Nivelvaiheisiin liittyvät keskustelut ja linjaukset on tehty yhteistyössä perusopetuksen kanssa esiopetuksen opetussuunnitelmaa 2016 laadittaessa. Yhteistyö sosiaali- ja terveystoimen asiantuntijoiden kanssa on toteutettu luomalla yhteiset käytänteet laajoihin

terveystarkastuksiin ja käytännön yhteistyöhön liittyen. Lastensuojelun kanssa yhteistyö on toteutettu yhteisin palaveroin.

LaPe-hankkeeseen osallistuminen

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa on ollut neljä eri kehittämiskokonaisuutta. Näistä kehittämiskokonaisuuksista Pirkanmaa valitsi erityiseksi kehittämisen kohteeksi perhekeskustoimintamallin, johon sisältyy vanhemmuuden ja parisuhteen tuki, eropalvelut sekä maahanmuuttajapalvelut. Perhekeskustoimintamallin rakentamista on tuettu kehittämällä varhaiskasvatusta, koulua ja vapaa-aikaa osana lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukea sekä erityis- ja vaativan tason palveluita. Lisäksi Pirkanmaa on sitoutunut edistämään lapsiystävällistä toimintakulttuuria.

Juupajoen kunta osallistui Pirkanmaan LAPE-hankkeeseen (PIPPURI Pirkanmaan perheiden palvelujen uudistaminen, raikkaita innovaatioita) vuosina 2017-2018. Kansallisen lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) toimeenpanoa on jatkettu ja jatketaan tulevaisuudessa hallitusohjelman mukaisesti vuosina 2020 - 2022. Juupajoen kunta osallistuu Pirkanmaan Lape-toimintaan ja kehittämiseen.

3.2 KOULULAISET

Kouluterveyskyselyistä saatava tieto

Kouluterveyskysely tuottaa monipuolista, luotettavaa, maakunnallista ja paikallista seurantatietoa eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palveluiden tarpeisiin vastaamisesta.

Kouluterveyskysely toteutetaan joka toinen vuosi ja Juupajoella siihen on osallistunut v. 2017 lähtien myös 4.-5.-luokkien oppilaat 8.-9.- luokkien oppilaiden lisäksi. Koska Juupajoella ei ole toisen asteen koulutusta, raporteissa ei näy lukioissa ja ammattioppilaitoksissa opiskelevien juupajokelaisten nuorten tuloksia. Myös oppilaiden pienet ikäluokat näkyvät kyselyn vastauksissa, joissa jotkin indikaattorit eivät näytä tuloksia otannan niukkuuden vuoksi.

Kouluterveyskyselyyn valtakunnallisesti vastanneista lapsista ja nuorista suuri osa kertoi olevansa tyytyväinen elämäänsä. Verrattuna vuoden 2019 tuloksiin tyytyväisyys elämään oli kuitenkin vähentynyt vuonna 2021. Tämä näkyi erityisesti yläkouluikäisten tyttöjen vastauksissa. Valtakunnallisesti on päätelty, että korona näkyy juuri v. 2021 vastauksissa.

Koronan vaikutus näkyy myös juupajokelaisten nuorten ahdistuneisuutta kuvaavassa indikaattorissa; kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta kokee peräti kolmannes 8.-9.- luokkien oppilaista. Tämä luku on huomattavasti suurempi kuin koko maan tai Pirkanmaan (20,7%). Nuorten mielenterveyttä tulee tulevaisuudessa tukea moniammatillisesti ja

systemaattisesti. Mielen hyvinvointiin liittyy myös lasten ja nuorten kokemus omasta terveydentilastaan. Juupajoen vastauksista käy ilmi, että terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien osuus erityisesti yläkouluikäisten keskuudessa on korkeampi kuin alueellisesti tai koko maassa.

Kuuluminen johonkin yhteisöön on merkityksellistä kaikenikäisille. Juupajoella 4.-5.-luokkien oppilaista hiukan alle puolet koki olevansa tärkeä osa niin luokka- kuin kouluyhteisöä. Yläkouluikäisillä luvut olivat selvästi alhaisemmat. Tähän indikaattoriin on tärkeä lähteä etsimään keinoja, jotta kaikenikäiset koululaiset kokisivat olevansa osa lähi- ja kouluyhteisöä.

Ilahduttavaa oli, että koulunkäynnistä kertoi pitävänsä yli 80% 4. ja 5. luokkien oppilaista, kun kaksi vuotta aiemmin sama luku oli n. 64%. Yläkouluikäisillä kehitys oli päinvastainen; perusopetuksen 8. ja 9. luokkaa käyvistä nuorista koulunkäynnistä kertoi pitävänsä n. 40% oppilaista, kun v. 2019 tuo luku oli 49%.

Koulukiusatuksi tulleiden oppilaiden määrä on kunnassa alhainen; 4.-5.- luokkien vastaajista 15% on kokenut tulleen kiusatuksi vähintään kerran viikossa, 8.-9.- luokkien oppilaista ei saa tilastotietoa. Kiusaamisen suhteen pyritään nollatoleranssiin ja siihen uutena työkaluna on v. 2021 hyväksytty Kiusaamisen vastainen suunnitelma, joka on laadittu esi- ja perusopetukseen.

Eräs merkillepantava seikka on oppilaiden kokemus hyvästä keskusteluyhteydestä suhteessa omiin vanhempiin. Kaikissa ikäryhmissä näkyy laskeva trendi; 4.-5.-luokkien oppilaista vain n. 55% kokee keskusteluyhteyden vanhempiinsa hyväksi, kun se v. 2019 oli vielä 73%:n mielestä hyvä. Yläkouluikäisten tilanne on vielä huonompi, vain 36,4% oppilaista kokee keskusteluyhteyden vanhempiin olevan hyvä (v. 2019 vastaava luku oli 47,2%). Kuitenkin suurin osa oppilaista kokee saavansa myönteistä palautetta ja kannustusta vanhemmiltaan.

Raittiiksi itsensä luokittelevien 8.-9.-luokkien oppilaiden määrä on kasvanut v. 2019 lukemasta 43,6% vuoden 2021 lukemaan 59,4%. Samoin tupakointiin sallivasti suhtautuvien osuus on enemmän kuin puolittunut kahdessa vuodessa (v. 2019 n. 36% hyväksyi toisten tupakoinnin, kun taas v. 2021 luku oli enää 16%).

Ilon aiheena on juupajokelaisten nuorten liikunta-aktiivisuuden selkeä kasvu verrattuna kahden vuoden takaiseen. Liikuntasuosituksen mukaan lasten tulisi liikkua monipuolisesti vähintään 1-2 tuntia päivässä. Kolmasosa yläkouluikäisistä (v. 2019 alle 20%) ilmoitti liikkuvansa suosituksen mukaisesti, joten parannettavaa vielä on.

3.3 NUORET

Nuorten 18-24-vuotiaiden työttömyys Juupajoella on laskenut tarkasteluvuosien aikana ollen seutukunnan alhaisin. Etsivä nuorisotyö on auttanut nuoria löytämään koulutus- tai työpaikkoja.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten määrä on kertomuskautena vaihdellut n. 5-9% välillä verrattuna muuhun 17-24- vuotiaiseen väestöön. Perusopetuksen, nuorisotyön ja etsivän nuorisotyön aktiivisen yhteistyön avulla on onnistuttu hyvin löytämään lähes jokaiselle jatko-opintopaikka. Vuoden 2021 alusta alkaen oppivelvollisuuden laajeneminen 18 ikävuoteen saakka tulee vaikuttamaan niin, että kaikille on löydettävä toisen asteen opiskelupaikka ja kunta on viime kädessä velvollinen huolehtimaan oppilaan kouluun sijoittamisesta. Oppilaiden huoltajat ovat kuitenkin ensisijaisesti vastuussa lapsensa koulunkäynnistä.

Toimeentulotukea saaneiden 18-24-vuotiaiden nuorten osuus Juupajoella on kertomuskauden aikana ollut kasvusuuntainen, nousten v. 2017 luvusta 11% vuoden 2020 lukuun 15,7%. Alueellisesti vertailtuna juupajokelaiset nuoret ovat kuitenkin saaneet keskimääräistä vähemmän toimeentulotukea. On myös merkillepantavaa, että pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden 25-64- vuotiaiden osuus on erittäin alhainen eli vain 1,3% samanikäiseen väestöstä.

Sosiaalityön tulosalueelle vuoteen 2017 asti kuulunut etsivän nuorisotyön palvelut hankitaan Oriveden kaupungilta. Etsivä nuorisotyö on tarkoitettu 15 - 29 -vuotiaille nuorille. Työn tarkoituksena on auttaa nuoria, jotka ovat erilaisista syistä ajautuneet palveluiden ja koulutuksen ulkopuolelle. Etsivä nuorisotyö voi auttaa, mikäli nuori on jäänyt ilman opiskelupaikkaa, opinnot ovat keskeytyneet, suunnitelmat ovat muuttuneet eikä nuori tiedä mitä tekisit, nuori kaipaa apua elämäntilanteen selvittelyyn tai asioiden hoitamiseen tai on vain vailla juttuseuraa. Etsivän nuorisotyön asiakkaina on ollut keskimäärin 8 nuorta vuodessa, määrä on pysytellyt melko vakiona.

3.4 AIKUISET

Kunnan toimivuuden kannalta on keskeistä, että työikäinen väestö viihtyy paikkakunnalla, kokee itsensä työkykyiseksi, jaksaa tehdä työtä ja haluaa pysyä työelämässä entistä kauemmin. Psykkinen ja fyysinen hyvinvointi koostuu työikäisillä monesta eri osatekijästä; suotuisista elintavoista, työn mielekkyydestä, työn ja vapaa-ajan tasapainosta, toimivista ihmissuhteista, yhteisöön kuulumisesta ja osallisuudesta, riittävästä toimeentulosta jne. Työikäisten hyvinvointi heijastuu niin lasten kuin ikäihmistenkkin hyvinvointiin.

Aktiivinen vapaa-aika, kulttuuri- ja vapaa-ajantoimintoihin luo hyvinvointia, elämänlaatua ja tuottaa elämyksiä. Kulttuurihyvinvoinnilla tarkoitetaan kulttuurin ja taiteen mahdollisuuksia edistää terveyttä ja hyvinvointia. Taide ja kulttuuri luovat jo itsessään hyvinvointia ja mielekästä elämää. Toisaalta niitä voidaan käyttää myös tavoitteellisesti edistämään hyvinvointia.

Poliittinen osallistuminen ja tunne siitä, että voi vaikuttaa itseä koskeviin yhteiskunnallisiin asioihin, on tärkeä hyvinvoinnin osa-alue, osa poliittisten resurssien kokonaisuutta.

Edustuksellisen demokratian peruslähtökohta on, että kaikki osallistuvat päätöksentekoon, sillä osallistuminen ruokkii myös vastuun tunnetta yhteiskunnasta.

Juupajoella äänestysaktiivisuus on laskenut tarkasteluvuosien aikana jonkin verran, ollen kuntavaaleissa 2021 kuitenkin hiukan maakunnan keskiarvoa korkeampi (60,4%). Vuonna 2017 kuntavaaleissa äänioikeuttaan käytti 62% äänioikeutetuista. Eduskuntavaaleissa 2019 äänestysaktiivisuus oli puolestaan alhaisempi kuin Pirkanmaalla keskimäärin (67,5%) äänioikeutetuista käyttä äänestys-oikeuttaan.

Aikuisväestön toimeentulo

Toimeentulotuen saaminen on läheisesti työttömyyteen liittyvä indikaattori ja kertoo myös välillisesti ensisijaisten tukimuotojen tason riittävydestä.

Toimeentulotukea saaneiden aikuisten määrä Juupajoella on laskenut melkoisesti tarkastelukauden aikana. Luku on myös alueellisesti ja valtakunnallisesti tarkasteltuna alhainen. Juupajoella pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneita 25-64- vuotiaita on vastaavan ikäisestä väestöstä v. 2020 ollut 1,3%, Pirkanmaalla 3% ja koko maassa 2,8%. Vuonna 2017 Juupajoen luku oli 2,4%.

Terveydentila aikuisilla

Terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisessa on pohjimmiltaan kysymys hyvien valintojen mahdollistamisesta. Kulttuuripalveluiden saatavuuden parantaminen, yksinäisyyden vähentäminen ja yhteisöllisyyden lisääminen ovat tehtäviä missä yhteiskunnalla on merkittävä rooli. Työikäinen väestö ja tällöin myös yksilöt itse viimekädessä tekevät pääosan valinnoistaan yhteiskunnan asettamien mahdollisuuksien rajoissa.

Työikäisestä väestöstä valtaosa on perheellisiä, jolloin kodin vaikutus näkyy oman toiminnan lisäksi myös muiden perheenjäsenten elämänkaarella. Työikäisestä väestöstä monilla on lapsia ja useat toimivat virallisina tai epävirallisina omaishoitajina ja auttavat lähipiiriään.

Työikäisen väestön kuolemista jopa joka kolmas vältettäisiin, mikäli tilanne olisi kaikissa ryhmissä samalla tasolla kuin se on parisuhteessa olevien kohdalla. Erityisen suuri riski on yksinasuvilla, korkeintaan perusasteen koulutuksen saaneilla miehillä. Näiden ryhmien osalta tapaturmat ja väkivalta sekä niihin liittyvä kuolleisuus on suurta. On huomioitava laajat suuressa syrjäytymisriskissä olevat väestön osaryhmät.

Perusterveydenhuollon lääkärikäyntien määrä/ 1000 asukasta on ollut laskusuuntainen jo usean vuoden ajan. Vuonna 2018 luku oli 1532 käyntiä/ 1000 asukasta kun vuonna 2020 luku oli laskenut 1122 käyntiin/ 1000 asukasta kohden. Lasku johtuu tehostuneesta palvelutarpeen arvioinnista ja asiakkaiden ohjautumisesta sairaanhoitajan asiakkaaksi. Juupajoella terveystalot tuottava Mäntänvuoren Terveystalot uudisti toimintaansa

keskittämällä ajanvarauksen yhteen toimipisteeseen ja lisäämällä etälääkäripalveluiden tarjontaa.

Päihdehuollon laitoksissa sekä päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskuksen vuodeosastoilla hoidettujen 25–64-vuotiaiden määrä on kääntynyt laskuun vuoden 2015 jälkeen. Päihdehuollon avopalvelujen asiakkaiden määrä on puolestaan hiukan kasvanut. Valtakunnan keskiarvoon verrattuna Juupajoella on päihdehuollon palveluissa keskimääräisesti asiakkaita.

3.5 IKÄIHMISET

Ikäihmistien palveluiden tavoitteena on järjestää vanhusten avohoidon palvelut ja laitoshoidon palvelut tarvetta vastaavalla tasolla siten, että omassa kodissa asuminen toteutuu mahdollisimman pitkään.

Ikäihmistien osuus Juupajoella on kasvanut vähitellen. Yli 75-vuotiaiden osuus kunnan asukkaista on kasvanut maltillisesti kertomuskauden aikana 13,5 prosentista 14,4 prosenttiin. Suurin osa ikäihmisistä ei tarvitse säännöllisiä palveluita, mutta monet sairaudet ja toimintakyvyn rajoitteet kuitenkin lisääntyvät iän myötä. Kaikkein vanhimpiin ikäluokkiin kuuluvien määrän kasvu lisää siten väistämättä palvelujen tarvetta. Palvelujen tarpeen kasvua voidaan kuitenkin hillitä määrätietoisilla varautumistoimilla. Ikääntyessä toimintakyvyn säilymisessä ja itsenäisesti arjessa selviytymisessä keskeisiä tekijöitä ovat läheiset ihmissuhteet, terveys, koti ja ympäristö sekä palveluiden saatavuus.

Ikäihmistien palveluiden laatusuosituksen mukaan hyvinvointia ja terveyttä edistävillä palveluilla voidaan lisätä toimintakykyisiä elinvuosia ja siirtää muiden palvelujen tarvetta elinkaarella myöhempään vaiheeseen. Tällä tavoin voidaan parantaa iäkkään ihmisen elämänlaatua ja samalla hillitä mm. sosiaali- ja terveystalouden menojen kasvua.

Suotuisa kehitys ikäihmistien toimintakykyyn liittyen näkyy juupajokelaisten ikäihmistien erittäin vähäisenä kaatumis- ja putoamistapaturmien määränä. Näistä tapaturmista johtuvat sairaalahoitajaksot ovat vähentyneet puolella verrattuna vuoteen 2017 tai alueellisesti.

Juupajoella kunnan yli 75-vuotiaista säännöllisen kotihoidon piirissä olleiden määrä on kasvanut hitaasti koko ajan, ollen v.2018 yhteensä noin 18%. Kotihoidon palveluita on pyritty tehostamaan ja kohdentamaan oikein. Tämä kehitys alkaa näkyä vuodesta 2017 alkaen.

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneiden hoidettavien määrä on Juupajoella kasvanut edellisen kertomuksen tapaan tarkasteluaikana. Määrä on korkeampi verrattuna seutukunnan muihin kuntiin. Omaishoitoa tukemalla voidaan merkittävästi laskea tulevien vuosien palvelumenojen nousupainetta.

4 KERTOMUSKAUDELLA TEHDYT RAKENTEELLISET MUUTOKSET

4.1 OPETUSPALVELUIDEN JA VARHAISKASVATUKSEN RAKENTEELLISET UUDISTUKSET

1.8.2016 astui voimaan subjektiivisen päivähoito-oikeuden muutos. Kaikilla lapsilla on varhaiskasvatustilain perusteella subjektiivinen oikeus osa-aikaiseen varhaiskasvatukseen. Kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen on oikeus lapsilla, joiden vanhemmat ovat työssä tai opiskelevat päätoimisesti. Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajasuuhdollisuus lisäsi osa-aikaisen päivähoiton määrää ja vastaavasti vähensi kokoaiuasta päivähoitoa. 1.8.2020 alkaen astui lakimuutos voimaan, jonka mukaan jokaisella lapsella on yhtäläinen oikeus kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen.

Varhaiskasvatusasetuksessa (753/2018) säädetään päiväkodin henkilöstön mitoituksesta. Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisen yhteydessä henkilöstön mitoitusta nostettiin suhdelukuun 1/8 (yli 3-vuotiaat). 1.8.2020 alkaen henkilöstön suhdeluku palautettiin aiemmalle tasolle eli aikuisten ja lasten suhdeluku on 1/7 (yli 3-vuotiaat, varhaiskasvatusstarve yli 5 tuntia päivässä).

Varhaiskasvatuksen uusi asiakasmaksulaki astui voimaan 1.3.2017. Se laski pienituloisten perheiden asiakasmaksua. 1.8.2020 alkaen asiakasmaksuihin ja tulorajoihin tehtiin indeksitarkistus. Maksut ja niistä saatava tulo ovat tulevaisuudessa edelleen laskemassa.

Elokuusta 2020 alkaen varhaiskasvatuksessa aloitti hallinnollinen päiväkodin johtaja, jonka työtehtäviin ei kuulu pääsääntöisesti lapsiryhmässä työskentely. Tämä on mahdollistanut ryhmien henkilökunnan keskittymisen täysipäiväisesti lapsiryhmän kanssa toimimiseen ja laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamiseen.

Hyvinvointipalvelut sai hankerahoitusta varhaiskasvatukseen koronaviruksen (COVID-19) aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseksi lukuvuodelle 2020-2021. Hankerahan avulla on pysytty palkkamaan hanketyöntekijä, joka on tukenut lapsia ja perheitä sekä osallistunut henkilöstön ammatilliseen kehittymiseen.

Elokuun 2016 alusta otettiin käyttöön uusi opetussuunnitelma ja tuntijako vuosiluokilla 1-6. Syksyllä 2017 7.- luokkalaiset aloittivat opiskelun uuden opetussuunnitelman mukaisesti. Vuonna 2018 8. luokka siirtyi opiskelemaan uuden opetussuunnitelman mukaisesti.

Kevään 2016 aikana toteutettiin kunnan koulutoimen kehittämisselvitys, jonka taloudelliseksi tavoitteeksi asetettiin lähtötilanteessa se, että koulujen yhteistyön kautta ja toiminnallisuuden muutoksilla voidaan vähentää henkilöstöä 1-2 henkilöä lähivuosina tapahtuvien eläkkeelle siirtymisien yhteydessä. Selvitystyön perusteella tehtävät toiminnalliset muutokset olivat mahdollisia toteuttaa lukuvuoden 2017–2018 alusta lukien.

Selvityksen toimenpidesuositusten perusteella laadittiin Juupajoen opetustoimen rakenteellinen muutosprosessi, joka sisältyi 2017–2019 taloussuunnitelmaan:

- kunnan esiopetus siirtyi päiväkodilta Kirkonkylän koululle lukuvuoden 2017 - 2018 alusta
- Kirkonkylän koulun vuosiluokkien 5 ja 6 opetus siirtyi lukuvuoden 2017 - 2018 alusta ja vuosiluokkien 3 ja 4 opetus lukuvuoden 2018 - 2019 alusta Koulukeskukselle
- lukuvuodesta 2018 - 2019 lähtien kunnan kaikki 1. luokkalaiset ovat saaneet opetusta Kirkonkylän koululla ja jatkavat ko. koululla myös 2. vuosiluokan
- Kirkonkylän koulusta muodostettiin näin vaiheittain joustavan alkuopetuksen koulu eli Pienten lasten koulu, jossa työskentelevät 0 – 2 luokat
- em. siirtymäkauden jälkeen Koulukeskuksella työskentelevät vuosiluokat 3 - 9.

Kesällä 2017 Kirkonkylän koululla tehtiin muutoksia esiopetusta varten kalustamalla luokka esikoulun tarpeet huomioiden. Kesällä 2018 koululla tehtiin pintaremontti, jossa käsityöluokat muutettiin esikoulun tiloiksi. Käsityötiloja ei enää sellaisenaan tarvittu, kun 3-4 luokat siirtyivät koulukeskukseen.

Tiedekasvatus on ollut peruskoulun kaikkien ikäluokkien 0-9 lukuvuosiohjelmassa lukuvuodesta 2018-2019 alkaen. Teemme yhteistyötä Hyytiälän metsäaseman kanssa. Aseman tutkijatohtori on suunnitellut metsään liittyvän aihekokonaisuuden, jossa joka vuosiluokalla on oma teemansa. Tiedekasvatuksen tavoitteena on lisätä ajattelun ja oppimisen taitoja ja edistää luovaa ongelmanratkaisukykyä. Tavoitteena on myös lisätä lasten ja nuorten kykyä ja kiinnostusta uuden tiedon käsittelyyn ja arviointiin sekä lisätä oppilaiden kiinnostusta luonnontieteisiin ja hakeutumista luonnontieteellisille aloille. Edellisenä lukuvuonna tiedekasvatusta toteutettiin jo kolmella vuosiluokalla.

Keväällä 2018 haimme erityisvaltionavustusta innovatiivisten oppimisympäristöjen edistämiseen esi- ja perusopetuksessa. Saimme avustusta 44 600 euroa, joka mahdollisti tehtävien suunnittelun, toteutuksen ja tarvittavan laitteiston hankinnan jokaiselle ikäluokalle kahdeksi lukuvuodeksi. Tiedekasvatus jatkuu edelleen jokaisella vuosiluokalla perusopetuksen ja Hyytiälän metsäaseman yhteistyönä.

4.2 TYÖLLISYYDEN HOIDON UUSI TOIMINTAMALLI

Kunnan lakisääteisten työllisyysvelvoitteiden tehostamiseksi syksyllä 2017 käynnistettiin neuvottelut Mänttä-Vilppulan kaupungin kanssa. Juupajoen kunta ja Mänttä-Vilppulan kaupunki tekivät sopimuksen Juupajoen kunnan työllisyyspalveluiden tuottamisesta Mänttä-Vilppulan kaupungin toimesta 1.1.2018 lukien. Sopimus hyväksyttiin molempien kuntien kunnanhallituksissa syksyllä 2017 ja allekirjoitettiin 18.12.2017. Sopimuksen mukaan palveluntuottaja ja tilaaja perustivat ohjausryhmän tarkastelemaan sopimussisältöä ja valvomaan palvelun toteuttamista vuosittain.

Työllisyyspalveluiden tulosityksikön tehtävänä on ollut työllisyystoimenpiteiden suunnittelu ja toteuttaminen Mänttä-Vilppulan, kunnan eri yksiköiden, työvoimaviranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa. Lisäksi tulosalueelle varattiin määräraha koululaisten kesätyöllistämistä varten.

Palveluiden kohderyhmään on kuuluneet työttömät Juupajoen kuntalaiset, joiden työttömyys on pitkittynyt tai uhkaa pitkittyä. Painopiste on ollut erityisesti asiakkaissa, jotka ovat saaneet työttömyyden perusteella työmarkkinatukea yli 300 päivää, nuoret, jotka ovat olleet yhtäjaksoisesti työttömänä yli 12 kuukautta tai 6 kuukautta (alle 25-vuotiaat). Kohderyhmään kuuluvat myös velvoitetyöllistettävät sekä koululaiset, joille kunta on varannut määrärahan kesätyöpaikkoihin. Työllisyyspalvelut tarjoavat lisäksi apua yrityksille pitkäaikaistyöttömien palkkaamiseen liittyvissä asioissa.

Työmarkkinatuen saajien määrä sekä maksettava kuntaosuus on laskenut huomattavasti sopimuksen voimassaoloaikana.

5 HYVINVOINTISUUNNITELMASSA 2017-2020 ASETETUT TAVOITTEET JA TEHDYT TOIMENPITEET

5.1 KUNTALAISTEN OSALLISUUDEN KEHITTÄMINEN

Lapset ja nuoret osallistuvat, aikuiset kuuntelevat heitä ja ottavat heidän mielipiteensä huomioon

- Tyytyväisyyskyselyt vuosittain eri toimialoilla
- Nuorisovaltuusto
- Lapset ja nuoret osallistuvat, aikuiset kuuntelevat heitä ja ottavat heidän mielipiteensä huomioon

Nuorisovaltuuston toiminta vakiintui. Vuonna 2018 – 2019 toimi 7 jäseninen nuorisovaltuusto, ja uusien vaalien jälkeen kaudella 2020 aloitti 6 jäseninen nuorisovaltuusto. Nuorisovaltuustossa toimii kummivaltuutettuna yksi kunnanvaltuuston jäsen.

Nuorisovaltuusto kokoontui säännöllisesti ja toteutti aktiivisesti omia hankkeitaan, antoi lausuntoja nuoria koskevaan päätöksentekoon sekä nimesi jäseniä pyydettäessä erilaisiin ryhmiin ja raateihin. Osallistuttiin myös alueellisiin tapahtumiin, mm. Pirkanmaan Nuorisofoorumi.

Nuorisovaltuusto osallistui yhdellä jäsenellä Maakunnalliseen nuorisovaltuustoryhmään ja Lasten ja nuorten palveluverkostoon.

Nuorisovaltuusto on toteuttanut nuorten kuulemista ja toiveiden toteuttamista eri keinoin, mm. Vuonna 2018 nuorisotoimen tekemän kyselyn perusteella ja vuonna 2020 Vaikuta! -päivän avulla.

Nuorisovaltuuston toimesta rakennettiin torikatos (Lataamo) ja Pirttijärven hyppylautta, torilla pidettiin paneelikeskustelu liikennekäyttäytymisestä torikatoksen avajaisten yhteydessä sekä järjestettiin Vaikuta! -päivä koulukeskuksen oppilaille yhdessä Nuorten ääni Pirkanmaalla –hankkeen kanssa. Vaikuta! -päivän aikana kerättyjä lasten ja nuorten aloitteita lähdettiin viemään eteenpäin Nuorisovaltuuston kautta.

Koululla oppilaskunta toimii aktiivisesti vapaa-aikaohjaajan ohjauksessa ja tekee aloitteita koulun toimintaan liittyen. Oppilaskunta toimii myös ruokaraatina ja kuulee säännöllisesti oppilaiden toiveita ja vie niitä eteenpäin.

Lakisääteinen lasten ja nuorten ohjaus- ja palveluverkosto kokoontuu 3 kertaa vuodessa hyvinvointijohtajan johdolla. Verkostoon kuuluu eri toimialojen edustajia, joiden kanssa keskustellaan nuorten hyvinvoinnin nykytilasta ja tulevaisuuden näkymistä. Ryhmään on tavoitteen mukaan nimetty yksi jäsen nuorisovaltuustosta.

Vuonna 2018 perustetun Kouluruokaraadin (= oppilaskunnan jäsenet) toiminta vakiintunut ja ruokapalvelut ovat yhdessä kouluruokaraadin kanssa järjestäneet ruokasalin nimikilpailun ja syksyllä 2019 juhlittiin näyttävästi Ravintola Ravunkuoren nimijuhlaa ja samalla juhlistettiin koululle myönnettyä kouluruokadiplomia. Kouluruokaraati kokoontuu noin 3-4 kertaa lukuvuoden aikana.

Vanhemmille tarjottiin mahdollisuus tutustua kouluruokailuun kutsumalla heidät ruokailemaan koululle.

Syksyllä 2020 ruokapalveluille on avattu sähköinen palautekanava perinteisten ruokasalissa olevien palautelaatikoiden lisäksi. Tavoitteena on ollut tehdä palautteen antaminen mahdollisimman vaivattomaksi myös huoltajille.

Päiväkodin lapsilla on syksystä 2020 ollut kerran kuuden viikon kiertävällä listalla oma toiveruokapäivä, joka on toteutettu yhdessä päiväkodin henkilökunnan kanssa ravitsemussuositukset huomioon ottaen.

Keväällä 2021 päiväkotit, pienten lasten koulu sekä koulukeskus pääsivät mukaan Itä-Suomen järjestämään KOKOAVA-ruokakasvatushankkeeseen.

Esiopetuksessa kysellään säännöllisesti lasten mielipiteitä toiminnan sisällöistä ja kehittämistarpeista. Lapset osallistuvat kehitystasonsa mukaan varhaiskasvatussuunnitelma- ja oppimissuunnitelmakeskusteluihin.

Kuntalaisten osallisuuden lisääminen

Toteutuneiden kyselyiden ja kokousten määrä:

- Kuntalaiskyselyt
- Asiakasraadit

- Kuntatiimi
- Vanhus- ja vammaisneuvosto

Kuntatiimi on toiminut Juupajoella jo 90-luvulta alkaen tarjoten kuntalaisille mahdollisuuden vaikuttaa lapsiperheiden hyvinvointiin. Kuntatiimiin on kuulunut kunnan viranhaltijoita sekä lasten ja nuorten parissa toimivia yhdistyksiä. Vuonna 2018 Kuntatiimin toimintaa laajennettiin koskemaan kaikkia kunnassa toimivia yhdistyksiä ja yrityksiä. Tavoitteena on ollut luoda aktiivisten toimijoiden verkosto, joka yhdistää pienessä kunnassa monesti niukat resurssit ja vähentää toimintojen päällekkäisyyttä.

Kuntatiimin toiminta on jatkunut aktiivisena koko suunnitelmakauden ajan, ja sitä kehitetään edelleen vaikuttavammaksi erilaisin tarpeelliseksi katsotuin toimin.

Kunta tukee yhdistysten toimintaa avustuksin sekä tarjoamalla kunnan tilat maksutta yhdistysten käyttöön.

Asiakasraatitoimintaa kokeiltiin menestyksekkäästi mm. kirjaston uudistamishankkeessa vuosina 2018 ja 2019. Asiakasraatiin sai ilmoittautua eri ikäisiä kuntalaisia suunnittelemaan uudistettavan kirjaston toimintoja. Asiakasraati kokoontui arvioimaan uudistettuja kirjastotiloja ja pohtimaan, miten palveluita haluttaisiin jatkossa kehittää. Kirjastossa toteutettiin myös kaksi asiakastytyväisyyskyselyä koskien uudistettuja kirjastotiloja: yksi keväällä remontoidun kirjaston avauduttua ja toinen loppuvuodesta. Nuorten kirjastoa koskevia toiveita ja näkemyksiä kartoitettiin vapaamuotoisia palautteita keräämällä Vaikuta! -päivässä vuonna 2020.

Asiakasraatitoimintaa alettiin hyödyntää myös terveyspalveluiden järjestämisessä, kun Mäntänvuoren Terveys aloitti raadit v. 2019. Juupajoelta raatiin ovat osallistuneet niin nuorten kuin ikäihmistenkin edustaja.

5.2. KUNTALAISTEN HYVINVOINNIN TURVAAMINEN ELINVOIMAISUUTTA KEHITTÄMÄLLÄ

Työllisyysasteen parantaminen

- Työllisyyspalveluiden kehittäminen
- Oman kunnan yritysten tarjoamien työpaikojen kartoitus
- Kunnan pitkäaikaistyöttömien aktivointitoimenpiteiden käytänteiden tehostaminen kunnan, Pihlajalinnan ja Mänttä-Vilppulan kanssa siten, että aktivointiasteet nousevat
- Kirjastossa on ollut joka vuosi 1-2 pitkäaikaistyötöntä henkilöä kuntouttavassa työtoiminnassa.

Nuorten työllisyyden parantaminen

- Nuorten ohjaaminen työelämään
- Nuorten työllistymisen edistäminen yhteistyössä paikallisten yrittäjien ja koulun kanssa
- Kirjasto on tarjonnut yhdelle nuorelle pitkäaikaistyöttömälle paikan kuntouttavaan työtoimintaan vuosina 2018-2020.

Kesätyöhaku on toteutettu sähköisesti Kuntarekryn kautta vuodesta 2018 alkaen. Kaikki hakijat ovat joka vuosi saaneet kesätyöpaikan kunnalta. Valituille järjestetään yhteinen perehdytys- ja infotilaisuus, jossa nuoret tapaavat esimiehet sekä allekirjoittivat työsopimukset.

Kolmannen sektorin toimijoista suurin on seurakunta, jonka kanssa työskenneltiin yhteistyössä mm. sosiaalisen kuntoutuksen ryhmän parissa. Myös 4H:n kanssa on tehty yhteistyötä nuorten työllistämiseen liittyen.

Nuorisovaltuusto teki vuonna 2020 aloitteen kesätyöpaikkojen koonnista kunnan nettisivulle. Asiaa vietii eteenpäin, ja se on käsittelyssä.

5.3. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN KEHITTÄMINEN

Lapsiperheiden hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä tuetaan

Lapsiperheille ja lapsille tarjotaan edullisia osallistumis- ja harrastemahdollisuuksia sekä tiloja

Liikuntatiloista kaikki halukkaat perheet ovat saaneet edullisia vuoroja ja seurat ovat järjestäneet perheliikuntaa.

Maksuttomia uimakouluja on järjestetty vuosittain kolmella rannalla heinäkuussa kahden viikon ajan.

Koulun kerhotoiminta on ollut aktiivista. Vuosittain on toteutettu 3 – 5 erilaista maksutonta kerhoa, joissa on ollut kävijöitä keskimäärin 7 – 12 kävijää/kerta.

Nuorisotoimen kerhoja on toteutettu vuosittain 6 - 8: bändikerho, teatterikerho, liikuntakerhot (2kpl), taidenuokkari sekä talvi- ja syyslomien päiväleirit. Kerhotoimintaan osallistujia on ollut kausittain yht. 72 – 80 lasta, ja päiväleireillä yht. 30 - 48 lasta.

Kansalaisopiston perheliikunnan ryhmä oli uusi kokeilu, jonka tarkoituksena oli tarjota vanhemmille ja pienille lapsille yhteistä ohjattua liikuntaa. Mukana ryhmässä oli syksyllä 2018 keskimäärin viisi (5) perhettä. Perheliikuntaa tarjottiin vuosina 2018 – 2019 kysynnän mukaan. Vuonna 2020 tarjottiin uutena muotona Peuhukerhoa.

Tapahtumia järjestettiin Nuokkarilla, kouluilla ja päiväkodilla sekä liikuntahallissa, kunnan omana toimintana sekä yhdistysten kanssa yhteistyönä. Osa nuorisotoimen tapahtumista toteutettiin yhteistyössä kunnankirjaston kanssa.

Koulun kautta on järjestetty retkiä teattereihin. Nuorisotoimi järjestää vuosittain retkiä lapsiperheitä kiinnostaviin kohteisiin (mm. huvipuistot, kylpylät).

Vuonna 2020 toimintaan tuli koronapandemian vuoksi poikkeuksia. Osan vuotta liikuntatilat olivat suljettuna ja kerhot tauolla. Sen kompensoimiseksi liikuntatoimi tarjosi perheliikuntavinkkausta ja live stream –tapahtuman perheille ja varhaiskasvatuspalveluille netissä.

Vanhemmat vastaavat lasten ja nuorten kasvusta ja kehityksestä sekä heitä tuetaan kasvatustehtävässä niin, että toiminta on oikea-aikaista, ennaltaehkäisevää yhteistyötä ja varhaista tukemista

Äitiys- ja lastenneuvolapalvelut ovat olleet tarjolla Juupajoen kunnassa. Terveyskeskuksen kesäsulun aikana äitiys- ja lastenneuvolan palvelut on toteutettu Mänttä-Vilppulassa. Kouluterveydenhuollon palvelut ovat toimineet kouluaikoina. Terveystarkastukset ovat toteutuneet vuosittain jokaisen lapsen kohdalla lukuun ottamatta koronavuotta 2020. Koronavuonna toteutuivat kaikki laajat terveystarkastukset sekä erityisen tarpeen mukaiset terveystarkastukset.

Lastenneuvolasta tehtävä kotikäynti on toteutettu ensisynnyttäjille terveydenhoitajan ja varhaisen perhetyöntekijän tekemänä vuodesta 2019 alkaen. Lisäksi jokaiselle kuntaan muuttaneelle perheelle on tarjottu varhaisen perhetyöntekijän tekemää kotikäyntiä niin ikään vuodesta 2019 alkaen.

Varhaisen perhetyön palvelut ovat olleet käytössä lapsiperheiden tukena. Varhaista perhetyötä on voinut tarjota matalalla kynnyksellä esimerkiksi päiväkotia, koulu tai neuvola. Myös perhe itse on voinut pyytää varhaista perhetyötä kotiinsa.

Moniammatillinen yhteistyö lasten ja nuorten kanssa toimivien kesken on ollut aktiivista. Lasten ja nuorten kanssa töitä tekevät ammattilaiset ovat pyrkineet olemaan näkyvillä ja helposti lähestyttävissä.

Vuoden 2020 lopussa Juupajoella otettiin käyttöön ilmainen ehkäisy alle 25-vuotiaille nuorille.

Avoin päiväkotitoiminta on käynnistynyt Juupajoella jo vuonna 2012. Toiminnassa on ollut tavoitteena tehdä yhteistyötä lapsiperheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi yli sektorirajojen. Palvelua on ollut toteuttamassa alusta alkaen kunnan varhaiskasvatuksen työntekijä, sosiaali- ja terveyspalveluiden työntekijä sekä seurakunnan työntekijä. Kävijämäärät ovat vaihdelleet vuosittain 2-6 perheeseen.

Syksyllä 2018 avoin päiväkotiki jouduttiin lopettamaan väliaikaisesti henkilöstöressurssien vuoksi. Tilalle perustettiin vanhempainryhmä vanhemmuuden tukemiseksi, teemoilla vanhempien keskusteluryhmä ja tunnetaitoryhmä. Osallistujamäärä oli keskimäärin viidestä perheestä/kerta.

Varhaiskasvatuksen piirissä oleville perheille järjestettiin vuosittain vanhempainiltoja erilaisilla teemoilla. Illat vaihtelivat kokotalon illoista ryhmäkohtaisiin iltoihin. Vanhempien kanssa järjestetään moniammatillisia verkostopalavereita tai muita keskustelutilaisuuksia tarpeen vaatiessa.

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluiden kehittäminen hyvinvointia tukevaksi

- Tarjotaan perheille keskustelumahdollisuuksia ja tuetaan kasvatustehtävässä
- Toimitaan moniammatillisesti yhteistyössä ennakoiden ja tarjoten apua ajoissa

Vuoden 2018 lopussa päivitettiin Juupajoen kunnan terveysliikuntasuunnitelma 2017-2020, jonka mukaan eri sektoreiden omana ja yhteistyönä seurataan ja toteutetaan toimenpiteitä kuntalaisten terveyden ja liikunnallisten elämäntapojen edistämiseksi.

Uutena toimintamallina vuonna 2019 lanseerattiin Porkkari – porukoiden nuokkari, jossa kerran kuussa Nuokkarilla on avoimet ovet nuorten vanhemmille. Porkkarilla keskusteltiin eri aiheista vanhempien omien toiveiden pohjalta, ja joskus järjestettiin asiantuntijaluentoja. Porkkarilla oli säännöllisesti nuorten kanssa keskustelemassa nuorisotyöntekijä ja perhetyöntekijä, sekä joskus muita kunnan hyvinvointitoimen työntekijöitä.

Koulukeskuksella toimi hankerahoituksella vuosina 2019 - 2020 Pysäkki – nuorisotyöntekijän tarjoama palvelu oppilaille, joilla on vaikeuksia keskittyä muun ryhmän mukana luokkaopetukseen.

Keväällä 2020 julkistettiin Juupajoen nuorten päihdevalistusmalli. Sen tavoitteena on ehkäistä päihdeiden käyttöä jakamalla tietoa tuomalla kuntaan asiantuntijoita sekä kokemusasiantuntijoita ja lisätä nuorten elämönhallintataitoja mm. tunne- ja vuorovaikutustaitoja vahvistaen.

Kirjasto pyrki tukemaan ja edistämään lasten ja nuorten lukuharrastusta ja sitä kautta lukutaitoa monin tavoin. Lastenkirjastotyössä yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa kehitettiin ja säännöllistettiin. Vuonna 2019 aloitettiin säännölliset, kuukausittaiset satutunnit päiväkotiryhmille, ja kirjaston henkilökunta teki myös kirjavinkkausta eskarissa ja avoimessa päiväkodissa.

Koulukirjastotyötä kehitettiin hankkimalla AVI-hankerahoituksen avulla Juupajoen koulukeskuksen kirjastoon lainaus- ja palautusautomaatti syksyllä 2019. Samassa yhteydessä alakoulun luokkien säännöllisiä koulukirjastokäyntejä laajennettiin myös koulukeskukselle: koulukeskuksen oppilaat alkoivat käydä koulukirjastossa viikoittain.

Vuoden 2020 alussa aloitettiin koulukeskuksella kirjastovälitunnit. Kirjastovälitunti järjestettiin kerran viikossa. Kirjastovälitunnin aikana kaikki koulun oppilaat saivat halutessaan tulla käyttämään koulukirjaston palveluita. Kirjastovälituntia toteutettiin alkuvuonna, mutta käytäntö oli loppuvuoden koronapandemian vuoksi tauolla.

Lasten ja nuorten kasvuympäristö on fyysisesti, sosiaalisesti ja psyykkisesti turvallinen

Päiväkodin piha kunnostettiin kesällä 2020. Pihaan uusittiin leikkivälineitä ja veden kertyminen tiettyihin paikkoihin poistui. Pihan turvallisuutta lisättiin tehokkaammilla ulkovalaisimilla.

Lasten ja nuorten liikkumisaktiivisuuden lisääminen

Koulunuorisotyössä on toteutettu liikuntavälitunteja vuodesta 2019 alkaen.

Lasten liikkumista tukevia liikuntakerhoja järjestettiin kunnan toimesta kaksi (2) v. 2017 - 2020.

Juupajoen rotko perheiden liikunnallisena yhdessäolon ja liikkumisen paikkana

Varhaiskasvatuksen vuosisuunnitelman yhteydessä käydään lävitse liikuntasuunnitelmaa. Liikunta on yksi tärkeimmistä osa-alueista varhaiskasvatuksen toiminnassa. Liikkumista rajoittavat toimintatavat ja kiellot on minimoitu sekä arkeen on lisätty liikuntaa mahdollistavia elementtejä niin sisä- kuin ulkotiloihin. Retket ja ulkoilu ovat päivittäistä toimintaa niin päiväkodissa, eskarissa kuin avoimessa päiväkotitoiminnassakin.

5.4 TERVEYDEN EDISTÄMINEN TYÖIKÄISILLÄ

Päihteettömän kulttuurin edistäminen, ehkäisevän päihdetyön käytänteiden selkiyttäminen

Kuntaan nimettiin v. 2018 ehkäisevästä päihdetyöstä vastaava toimielin, Juupajoella se on kunnanhallitus. Päihdetyötä koordinoi kunnan hyvinvointijohtaja tehden yhteistyötä sote- ja sivistystoimijoiden kanssa. Ehkäisevän päihdetyön työryhmää ei ole vielä muodostettu, se on työn alla. Syksyllä 2021 on aloitettu laatimaan yhteistoiminta-alueelle päihde- ja mielenterveysstrategiaa Mäntänvuoren Terveyden kautta.

Luotu käytännöt päihtyneenä palveluja käyttävän ohjaamiseksi päihteettömään elämään

Varhaiskasvatuksessa ja sekä esi- ja perusopetuksessa perheiden kanssa keskustellaan tarvittaessa ja ohjataan avun piiriin. Sosiaali- ja terveyspalveluissa on luotu toimintamallit päihtyneenä palveluita käyttävän ohjaamiseen avun piiriin.

Lisätään päihteettömyyteen ja savuttomuuteen liittyvää asennekasvatusta ja viestintää

Juupajoen kunnan oma ja omintakeinen päihdevalistusmalli käynnistettiin suunnittelulla loppuvuodesta 2019. Mallin varsinainen kohderyhmä oli kouluikäiset, mutta mallin ideana

on levittää ajatusta ja tietoa riippuvuudesta kaikenikäisille kuntalaisille, myös työikäisille. Mallin toiminta käynnistettiin maaliskuussa 2020 avoimella kuntalaistilaisuudella, joka keräsi runsaan joukon asiasta kiinnostuneita kuntalaisia. Lehdistössä teema on ollut näkyvästi esillä.

Mallia jatketaan vuosina 2021-22 päihdepäivien muodossa, jolloin kuntaan saadaan asiantuntijoita, vertaisasiantuntijoita sekä poliisin edustajia kertomaan päihteistä ja eri riippuvuuksista.

Työikäisten terveellisten elämäntapojen tukeminen

VESOTE-Pirkanmaa on valtakunnallisen VESOTE-hankkeen osahanke. Hanke on yksi sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamista "Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta" -kärkihankkeista 2017–2018. Juupajoki on osallistunut VESOTE-hankkeeseen kouluttamalla vapaa-aikakoordinaattorin vuonna 2018 kunnan VESOTE-vastaavaksi yhteistyössä hyvinvointijohtajan kanssa. Hankkeeseen liittyvä verkostoitumistilaisuus järjestettiin yhteistyössä Mänttä-Vilppulan kaupungin kanssa. Hankkeen tavoite on, että suomalaiset lisäävät liikkumista, vähentävät istumista, syövät monipuolisesti ja terveellisesti sekä nukkuvat paremmin. Kohderyhmänä ovat aikuiset.

Juupajoella vapaa-aikakoordinaattori ylläpitää ja päivittää kunnan nettisivuilta löytyvää Juupajoen omaa palvelutarjotinta yhteistyössä hyvinvointijohtajan kanssa. Palvelutarjottimelle saa jokainen elintapaohjausta antava palveluntuottaja yhteystietonsa ottamalla edellä mainittuihin henkilöihin yhteyttä.

Vuoden 2018 lopussa päivitettiin Juupajoen kunnan terveysliikuntasuunnitelma 2017-2020, jonka mukaan eri sektoreiden omana ja yhteistyönä seurataan ja toteutetaan toimenpiteitä kuntalaisten terveyden ja liikunnallisten elämäntapojen edistämiseksi.

Liikuntatoimen tehtävänä on liikuntatoiminnan suunnitteleminen ja kehittäminen sekä tukeminen. Tätä tehtävää on toteutettu mm. myöntämällä avustuksia ja järjestämällä toimitiloja ja toimintaa.

Juupajoen liikuntatoimi järjestää ohjattua liikuntatoimintaa omana toimintana (uimakoulut, kuntosalin opastukset, jumpat), yhteistyössä Kansalaisopiston kanssa sekä tukee yhteistyötahojen, kuten terveystaloiden, koulun kerhotoiminnan ja yhdistysten järjestämää toimintaa.

Syksyllä 2019 aloitti Juupajoella Oriveden seudun kansalaisopiston Hyvinvoinnin aakkoset-ryhmä, jonka tavoitteena oli edistää erityisesti työikäisten hyvinvointia useasta eri näkökulmasta. Ryhmässä keskityttiin mm. terveellisten ruokailutottumusten opetteluun, levon ja unen tärkeyden merkitykseen ja erilaisten liikuntamuotojen kokeiluun. Ryhmään osallistui noin kymmenen henkilöä.

Liikuntapaikkojen (liikuntahalli ja kuntosali) käyttömaksut on pidetty alhaisina, kunnan oma ryhmätoiminta ilmaisena ja tilat yhdistyksille ilmaisina, jotta mahdollisimman monella on

mahdollisuus harrastaa liikuntaa. Kuntosalin käytön helpottamiseksi otettiin käyttöön myös kuntosalikorttien nettikauppapalvelu (vuonna 2019).

Vuonna 2020 koronapandemian tuomien rajoitusten vuoksi ohjattua toimintaa tarjottiin liikuntatoimen uudella YouTube –kanavalla. Myös ulkoliikuntapaikkoja kehitettiin mm. Perustamalla uusi PisteFit –rata.

Yhteistyössä liikuntatoimen kanssa kirjastoon avattiin liikuntavälinelainaamo loppuvuodesta 2020. Liikuntavälinelainaamosta saa kirjastokortilla maksutta lainata monipuolisesti sekä sisä- että ulkoliikuntavälineitä.

Kulttuurihyvinvoinnin edistäminen lisäämällä kuntalaisten mahdollisuuksia päästä kokemaan ja tekemään kulttuuria

Kulttuurityötä on elokuusta 2018 alkaen hoitanut vapaa-aikakoordinaattori. Käytännössä kulttuuri- nuoriso- ja liikuntatoimi nivoutuvat usein osittain yhteen, jolloin vapaa-aikatoimintaa voi sujuvasti koordinoida yhtenä kokonaisuutena.

Kunnan kulttuuritapahtumat ovat sekä paikallisia että retkiä esimerkiksi teatteriin tai konsertteihin. Kunnan eläkeläisyhdistykset järjestävät omia retkiä osin kunnan avustusten tukemana. Oriveden kaupungin kanssa tehdään aktiivista yhteistyötä retkien järjestämisessä.

Työllisyyspalveluiden ja seurakunnan yhdessä luotsaama sosiaalisen kuntoutuksen ryhmä on kokeillut erilaisia tapoja kokea ja tehdä taidetta osana kuntoutusprosessia. Kunta on osallistunut tukemalla taloudellisesti ryhmän toimintaa.

Kaikissa kunnan järjestämässä avoimissa juhlatilaisuuksissa on yleensä esittävää taidetta. Näissä tilaisuuksissa pyritään saamaan paikallisia esiintyjä mukaan.

Vuonna 2020 kulttuuriretket peruttiin, ja sen sijaan tarjottiin etäkulttuurivinkkausta netissä. Kulttuuritoimi järjesti keväällä interaktiivisen, kulttuuria ja liikuntaa yhdistelevän live stream –tapahtuman perheille, sekä itsenäisyyspäivän nettitapahtumasarjan.

Kirjastossa on vuosittain järjestetty useita näyttelyitä yhteistyössä sekä paikallisten taiteilijoiden että Tampereen taidemuseon kanssa. Lisäksi on järjestetty erilaisia kulttuuritapahtumia yhteistyössä paikallisten yhdistysten ja taiteilijoiden kanssa sekä kirjailija- ja taiteilijavierailuita.

5.5. IKÄIHMISTEN ELÄMÄNHALLINNAN EDISTÄMINEN

Ikäihmisten osallisuutta ja sosiaalisten verkostojen lisäämistä on tuettu

Vanhus- ja vammaisneuvosto seuraa ja arvioi palvelujen ja yleisten elinolojen kehitystä laajasti sekä toimii aloitteellisesti asioiden kehittämisessä. Neuvoston tärkeänä tehtävänä on

myös pyrkiä parantamaan sukupolvien välistä yhteisymmärrystä ja kaikkien ikä- ja erityisryhmien arvostusta.

Kunnassa toimii myös rintamaveteraaniain neuvottelukunta. Sen tehtävänä on tehdä esityksiä ja aloitteita sotainvalidien ja tunnuksen omaavien rintamaveteraanien elinolosuhteiden ja yleisen toimeentuloturvan, erityisesti sosiaaliturvan, terveydenhuollon ja kuntoutuksen sekä asunto-olojen kehittämiseksi; toimia yhdysiteenä ja neuvottelevana elimenä viranomaisten ja sotiemme veteraanien hyväksi.

Vanhus- ja vammaisneuvoston vuoden 2020 ainoassa kokouksessa elokuussa varauduttiin jo mahdollisten talven tapahtumien peruuntumiseen. Siitä huolimatta suunniteltiin, että tulevaisuudessa on tarkoitus kutsua ravitsemusterapeutti ja ruokapalvelupäällikkö kertomaan uusista ikäihmisten ravitsemussuosituksista. Samoin suunniteltiin ikäihmisille suunnattua vertaistukea digiasioissa Mukanetti-vertaismentoroinnin avulla. Nämä jäivät toteutumatta koronan vuoksi, mutta näihin aiheisiin palataan koronan niin salliessa. Vanhus- ja vammaisneuvoston kokousten järjestäminen digitaalisesti on koettu liian vaikeaksi, siihenkin vertaistuki digiasioissa olisi tervetullutta.

Ateriapalveluiden piirissä oleville asiakkaille on lähetetty 1-2 kertaa vuodessa asiakastyytyväisyyskysely ja samalla kysely omia toiveita ruokalistalle.

Yhteistyössä nuorisovaltuuston kanssa järjestettiin vuonna 2018 nuorisotiloihin senioreiden ja nuorten yhteinen Diginuokkari - tapahtuma, jossa nuoret tutoroivat vanhempia erilaisten älylaitteiden käytössä.

Myös ikäihmiset on huomioitu yhdistystoimintaa tukemalla avustuksin, ja mm. ikäihmisille tärkeä SPR:n kirpputori on toiminut kunnan tiloissa ilmaiseksi.

Ikäihmisten toimintakyvyn ja esteettömyyden lisäämistä on tuettu

Eläkeläisten kuntosaliryhmä on kokoontunut kerran viikossa liikuntahallin kuntosalilla.

Ryhmässä perehdytään kuntosalilaitteiden oikeanlaiseen käyttöön ja harjoittelun oikeaan mitoitukseen; yhdistetään liikettä ja mukavaa yhdessä oloa. Ohjaajana on fysioterapeutti, joka voi antaa yksilöllisiä ohjeita.

Liikuntahallilla kerran viikossa pidettävän tasapainojumpan tehtävänä on tarjota ikäihmisille kevyttä liikuntaa ilman hyppyjä. Tavoitteena on kehittää niin tasapainoa kuin lihaskuntoakin.

Juupajoen kunnankirjaston remontti ja uudistusprojekti aloitettiin eri-ikäisistä kuntalaisista koostuvan asiakasraadin toiveiden kuulemisella työpajassa syksyllä 2018. Yhtenä toiveena oli, että kirjaston sisäänkäynnistä saataisiin esteetön. Remontin yhteydessä ovi vaihtui sähköiseen ja sen ulkopuolelle lisättiin ramppi, jota pitkin pääsee myös pyörätuolilla sisään.

Mäntänvuoren Terveiden palvelutuotannon käynnistyessä Juupajoella vuonna 2018, kuntouttava päivätoiminta aloitti keväällä 2018 Juupajoen terveyskeskuksen Päiväkeskuksen tiloissa. Kuntouttava päivätoiminta on tarkoitettu kotona asuville yli 65- vuotiaille tai eläkeläisille, jotka kokevat tarvitsevansa kuntoutusta ja monipuolista harjoittelua toimintakykynsä ylläpitämiseksi. Tiloissa kokoontuu viikoittain kaksi puolipäiväistä ryhmää, joissa on ollut alusta asti runsaasti osallistujia. Toimintaa ohjaavat palveluohjaaja ja fysioterapeutti. Kuntoutus koostuu mm. liikunnallisesta osuudesta, pelaamisesta, asiantuntijaluennoista ja muistikuntoutuksesta. Ryhmät ovat olleet erittäin suosittuja ja lähes täynnä. Kuntouttava päivätoiminta on tuonut uuden tavan osallistua ja olla ryhmässä mukana.

Vuonna 2020 toimintaan vaikutti vallitseva pandemiatilanne, jolloin varotoimena yhtiön avoryhmien toiminta terveyspalveluissa, ikäihmisen palveluissa ja sosiaalipalveluissa keskeytettiin 19.3.2020 alkaen. Toiminta käynnistettiin porrastaen uudelleen elokuussa 2020 pienemmillä ryhmäkokoilla. Vallitsevasta tilanteesta johtuen ryhmiin osallistujamäärä on ollut normaalia pienempää muutoinkin.

Ikääntyneen väestön palveluohjaus sosiaali- ja terveystoimessa

Juupajoella otettiin vuoden 2018 alussa käyttöön Lähitori- toimintamalli ikäihmisten palveluohjauksessa. Palveluohjaaja neuvoo kaikissa ikäihmisten palveluihin liittyvissä asioissa ja tekee palvelutarpeen arvioinnin ennen palvelujen piiriin ottamista. Palveluohjaaja on tavoitettavissa puhelimitse ja vastaanottoaika on kerran viikossa terveysasemalla.

Palveluohjaaja auttaa seuraavissa asioissa:

- Neuvoja etuisuusasioissa ja lomakkeiden täyttämässä
- Tietoja paikkakunnan palveluista
- Asuntohakemukset ja ohjausta asuinalueen valinnassa
- Tukipalveluiden hakemukset, ateria-, turva- ja asiointipalvelut
- Yksilölliset palvelutarpeen arvioinnit
- Asiakas tai hänen läheisensä voivat olla yhteydessä palveluohjaajaan, jonka jälkeen asiakkaan tilanteesta tehdään palvelutarpeen arviointi. Arvioinnilla määritellään yksilölliset palvelutarpeet ja valitaan niiden kanssa yhteensopivat palvelut.

Lähitori toimi Juupajoella kerran viikossa, mutta vähäisen kysynnän vuoksi Lähitoritoiminta muuttui ajanvaraukselliseksi toiminnaksi vuoden 2020 alkupuolella.

Yksinäisyyden vähentäminen

Juupajoella järjestetään eri yhdistysten ja järjestöjen toimesta monenlaista yhteistoimintaa ikääntyneille. Ongelmana ovat ne ikäihmiset, jotka eivät halua lähteä kodista mukaan yhteiseen toimintaan. Uutena toimintamuotona on otettu käyttöön voimavarahoitaja-malli, jonka avulla voidaan tukea esimerkiksi leskeytyneitä tai muutoin yksinäisiä ikäihmisiä.

Vanhuspalveluiden suorittamalla kotikäynneillä yli 75- vuotiaiden koteihin pyritään kartoittamaan myös yksinäisten vanhusten tilannetta.

Koronan haittavaikutukset näkyvät erityisesti ikäihmisten yksinäisyyden lisääntymisenä. Turvallisuuden tunnetta on haasteellista palauttaa ja saada ikäihmisiä aktivoitua käymään palveluissa koronan hellittäessä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

JUUPAJOKI – HYVINVOIVA, OMINTAKEINEN PIENI KUNTA

Kulunut valtuustokausi päättyi äärimmäisen poikkeukselliseen vuoteen. Vuoteen 2020, joka toi näkyviin kuntien vahvuudet ja heikkoudet, kun jouduttiin toimimaan ennen kokemattomissa poikkeusoloissa. Kunnan palveluiden toimivuus, joustavuus ja saavutettavuus testattiin monella tapaa koronan tuomien muutosten myötä. On ilo todeta, että Juupajoella pystyttiin tavoittamaan kaikenikäiset kuntalaiset ja tarjoamaan niin perus- kuin muitakin palveluita maailmanlaajuisesta pandemiasta huolimatta. Tämä vaati palveluiden muuntamista hetkittäin etäpalveluksi tai muutoin uudenlaista toteuttamistapaa. Korona toi näkyviin sen tosiasian, että palvelut on laitettava hyvän sään aikana kuntoon, huonon sään iskiessä siihen ei välttämättä ole enää aikaa.

Korona on kuitenkin jättänyt jälkeensä merkittävää inhimillistä palveluvajetta. Ihmisten välinen kanssakäyminen on jouduttu rajaamaan minimiin ja yksinäisyys ja mielenterveyden pulmat puolestaan lisääntyneet. Erityisesti ikäihmisten yksinäisyyden vähentäminen ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen ovat keskeisiä kehittämisen kohteita lähitulevaisuudessa. Toipuminen poikkeusajoista nouseekin tulevien vuosien ykköstavoitteeksi.

Panostukset kunnan hyvinvointityöhön ovat tuoneet sen merkityksen näkyvämmäksi ja kasvattaneet sen painoarvoa. Hyvinvointityö on johdonmukaisempaa ja sen rakenteet on selkiytetty organisaatiouudistuksen myötä.

Yhteistyön merkitys on myös saanut suuremman painoarvon; yhdistysten ja kunnan välinen yhteistyö on säännöllistä ja se on kirjattu talouden ja toiminnan suunnitteluun vuosittain. Vaikka kolmas sektori ei tuotakaan kunnassa merkittävästi hyvinvointipalveluita, sen merkitys kuntalaisten hyvinvointiin on kuitenkin huomattava. Yhdistykset toimivat vapaaehtoisten jäsenten voimin muodostaen kuntaan monipuolisen hyvinvointia ylläpitävän verkoston. Talkoohenki ja vahva yhteisöllisyys elää ja näkyy edelleen Juupajoella. Talkoohengen olemassaolo tuli erityisen näkyväksi Rotkon kunnostushankkeiden myötä. Hankkeisiin osallistui kymmeniä vapaaehtoisia. Heidän avulla juupajokelaisille niin tärkeiden luontoarvojen merkitys on saatu välitettyä myös kunnan ulkopuolelle ja sitä kautta saatu näkyvyyttä laajalti mediassa.

Edellisen hyvinvointisuunnitelman johtopäätöksissä mainittiin asukasluvun lasku yhtenä huolenaiheena. Asukasluku on jatkanut laskuaan myös kuluneen kertomuskauden aikana. Pikkuhiljaa laskevaan asukaslukuun on alettu suhtautua väistämättömänä tosiasiana, jonka myötä palveluita tulee sopeuttaa vastaamaan vähenevän asukasmäärän tarpeita; puhutaan ns. älykkäästä supistumisesta.

Tämä on erityisen tärkeää, kun palveluverkko muuttuu olennaisesti hyvinvointialueiden myötä. Vuoden 2023 alusta käynnistyvät hyvinvointialueiden tuottamat sosiaali- ja terveyspalvelut. Siitä alkaen kuntiin jäävät hyvinvointia tuottavat ja ylläpitävät sivistyspalvelut, tekniset palvelut sekä hallintopalvelut.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa edellyttää yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Käytännössä yhteistyötä tulee tehdä kuntaorganisaation sisällä eri toimialojen välillä. Työn laaja-alaisuuden vuoksi yhteistyötä tarvitaan myös kunnan ja alueen muiden toimijoiden kanssa. Näitä ovat esimerkiksi järjestöt, seurakunnat, yritykset sekä alueelliset toimijat kuten oppilaitokset, sairaanhoitopiirit, osaamiskeskukset ja maakuntaliitot.

Edellisen valtuustokauden ajaksi asetetut tavoitteet hyvinvointia edistävien tekijöiden lisäämiseksi ja hyvinvointia ylläpitävän toimintakulttuurin vakiinnuttamiseksi ovat toteutuneet hyvin. Kunta on toteuttanut asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia edistävää politiikkaa taloudellisten resurssien mukaan kehittämisen näkökulma huomioiden. On tehty investointeja, jotka ovat tukeneet eri ikäisten kuntalaisten hyvinvointia.

OSA 2 HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021-2024

Hyvinvointisuunnitelman sekä vuosittaisen hyvinvointikertomus raportoinnin tehtävänä on toimia kuntastrategian hyvinvointia edistävien toimenpiteiden toimeenpanon välineenä sekä seuranta-alustana toimenpiteiden vaikuttavuuden osalta. Hyvinvointisuunnitelmaan on otettu mukaan lisäksi Pirkanmaan alueellisen hyvinvointikertomuksen tavoitteisto ja toimenpiteet kuntatasolla.

Hyvinvointisuunnitelman tarkoituksena on olla osa kuntastrategiaa ja alueellista hyvinvointisuunnitelmaa, ei oma irrallinen toimenpideohjelmansa.

Hyvinvointisuunnitelmassa asetettujen toimenpiteiden toteutumista seurataan vuosittain taloussuunnittelun osana hyvinvointikertomusraportoinnilla.

7 KUNTASTRATEGIAN PAINOPISTEET JA LINJAUKSET

Kuntastrategian laadintaan osallistuivat kuntalaisten, luottamushenkilöiden ja kunnan työntekijöiden lisäksi myös paikallisia yritys- ja yhdistystoimijoita. Marraskuun lopussa toteutettiin kuntalaiskysely ja valtuusto hyväksyi uuden strategian helmikuussa 2018.

Juupajoen kuntastrategia on kunnan kehittämissuunnitelma ja päätöksenteon selkänöja vuoteen 2025 saakka. Se koostuu neljästä päämäärästä, jotka pyritään saavuttamaan. Lisäksi strategia sisältää toimenpiteitä ja tavoitteita, joiden toteutumiseen pyritään jo kuluvalle valtuustokaudella. Strategia ohjaa kunnan toimintaa, kun siitä ollaan tietoisia, sitä pidetään esillä arjessa ja sitoudutaan siihen.

Strategiatyön tuloksena v. 2018 syntyi neljä tavoiteltavaa päämäärää:

1. HOUKUTTELEVA ASUINPAIKKA - Houkuttelemme Juupajoella uusia asukkaita ja luomme hyvän arjen edellytykset
2. ELINVOIMAISET PALVELUT – Johdamme palveluja fiksusti ja järjestämme ne verkoston tuella
3. KUKOISTAVA YHTEISÖ – Luomme uudenlaista yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia saattamalla toimijoita yhteen
4. VAHVAT YRITYKSET – Tuemme elinkeinoelämää ja luomme edellytyksiä uudelle yritystoiminnalle

Juupajoen kunnan hyvinvointisuunnitelma on yksi osa Juupajoen kuntastrategian 2018-2025 toimeenpanoa.

Sote-uudistuksen valmistumisen siirryttyä eteenpäin alkuperäisestä suunnitelmasta, on kunnissa ryhdytty nyt kiireesti uudistamaan kuntastrategioita, jotta ne vastaisivat tulevien hyvinvointialueiden muodostumisen mukanaan tuomiin vaatimuksiin ja niiden strategioihin. Myös Juupajoen kunnan strategia tullaan päivittämään ennen vuotta 2025 ja uudistustyö aloitetaan vuonna 2022. Siihen asti noudatetaan olemassa olevan strategian linjauksia.

8 HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN ERILLISOHJELMAT JA -SUUNNITELMAT

Hyvinvointipalvelut:

Pirkanmaan alueellinen hyvinvointikertomus 2021-2024

Pirkanmaan alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma 2017

Varhaiskasvatussuunnitelma (päivitetty v.2017, päivitetään v. 2022)

Esiopetussuunnitelma (päivitetty v.2016)

Perusopetussuunnitelma (päivitetty v.2016)

Perusopetuksen turvallisuussuunnitelma (sisältää mm. kriisi-, palo- ja pelastus-, henkilöturvallisuus-, kiusaamisen ehkäisy-, päihdesuunnitelmat ja riskinarvioinnit)

Aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma (päivitetään v. 2022)

Oppilashuoltosuunnitelma

Kiusaamisen vastainen suunnitelma esi- ja perusopetukseen (päivitetty v.2021)

Lääkehoitosuunnitelma varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen (päivitetty v. 2018)

Koulujen ja kirjastojen yhteistyösuunnitelma (päivitettävä)

Terveysliikuntasuunnitelma (päivitetään v.2021)

Kotouttamissuunnitelma (päivitetty v. 2021)

Lapsi- ja perhepalveluiden muutoshanke (LaPe)

Tekniset palvelut:

Ylä-Pirkanmaan seudun liikenneturvallisuussuunnitelma (2013), toimenpiteitä päivitetty 2020

Oriveden kaupungin ja Juupajoen kunnan turvallisuussuunnitelma 2011–2015

9 HYVINVOINTISUUNNITELMA

Hyvinvointi-indikaattorien 2017 – 2020 perusteella tunnistetut kehittämiskohteet/painopistealueet hyvinvointisuunnitelmaan 2021- 2024

- Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen laaja-alaisesti
- Työkäisten ja ikäihmisten tavoittaminen ja aktivoiminen
- Yhteisöllisyyden ja järjestötoiminnan vaaliminen ja kehittäminen
- Ympäristön viihtyisyyden, turvallisuuden ja saavutettavuuden kehittäminen
- Monipuolisten ja vaikuttavien palveluiden saatavuuden varmistaminen

Kuntastrategian hyvinvointia tukevat painopistealueet

- Houkutteleva asuinpaikka – Houkuttelemme Juupajoelle uusia asukkaita ja luomme hyvän arjen edellytykset
- Elinvoimaiset palvelut – Johdamme palveluja fiksusti ja järjestämme ne verkoston tuella
- Kukoistava yhteisö – Luomme uudenlaista yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia saattamalla toimijoita yhteen
- Vahvat yritykset – Tuemme elinkeinoelämää ja luomme edellytyksiä uudelle yritystoiminnalle

Pirkanmaan alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelman 2021-2024 painopistealueet:

1. Elintavoilla fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia
2. Osallisuus ja vaikuttaminen
3. Turvallinen elinympäristö
4. Vaikuttavat palvelut

Edellä mainituista indikaattoriperustaisista painopistealueista ja kuntastrategian painopistealueista kootut Juupajoen kunnan laajan hyvinvointikertomus ja -suunnitelman 2021-2024 painopistealueet ovat:

1. Elintavoilla fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia
2. Osallisuus ja vaikuttaminen
3. Turvallinen elinympäristö
4. Vaikuttavat palvelut

PAINOPISTEALUE JA KEHITTÄMISKOHDE/KOhteet:

PAINOPISTEET	TAVOITTEET	MITTARIT
ELINTAVOILLA FYYSISTÄ JA PSYKKISTÄ HYVINVOINTIA	<p>Lisätään kaikenikäisten ruokailoa ja edistetään terveellisiä ruokatottumuksia</p> <p>Ruokakasvatussuunnitelmat varhaiskasvatus-, esiopetus- ja perusopetussuunnitelmien yhteyteen</p> <p>Kunnan omat ruokapalvelut täyttävät sydänmerkkikriteerit</p> <p>Ikäihmisten vajaaravitsemuksen riskin seulonta ja ravitsemushoidon tehostaminen</p> <p>Saatetaan valmiiksi ja ylläpidetään elintapatarjontaa kunnan nettisivulla, sekä tiedotetaan palvelutarjottimen sisällöistä aktiivisesti</p> <p>Tarjotaan hyvinvointia ja terveellisiä ruokailutottumuksia tukevia kursseja ja kerhotoimintaa</p>	<p>Yhteinen ruokakasvatussuunnitelma laadittu moniammatillisesti lv. 2022-2023 aikana</p> <p>Ruokailun ja ruokakasvatuksen nykytilan arviointi päiväkodissa ja kouluissa säännöllisesti (vuosittain)</p> <p>Toteutuu/ei toteudu</p> <p>Vajaaravitsemusriskin seulonta yli 80-vuotiaille (RAI/MNA)</p> <p>Toteutuu/ei toteudu</p> <p>Toiminnan määrä ja kävijämäärätilastot</p>

	<p>Lisätään liikuntaa lasten ja nuorten arkeen</p> <p>Kirjataan tavoitteet lasten ja nuorten liikkumisen edistämiseksi terveysliikuntasuunnitelmaan ja valvotaan suunnitelman toimeenpanoa vuosittain</p> <p>Tarjotaan monipuolisia vaihtoehtoja liikkumiseen ja aktivoidaan lapsia ja nuoria liikkumaan arkitilanteissa varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja kerhotoiminnan keinoin</p> <p>Varhaiskasvatus mukana iloa kasvaa liikkuen -ohjelmassa</p> <p>Osallistutaan kouluterveyskyselyihin ja MOVE-mittauksiin</p> <p>Liikuntaympäristöjen kehittäminen</p> <p>Edistetään työikäisten liikkumismahdollisuuksia</p> <p>Kirjataan tavoitteet työikäisten liikkumisen edistämiseksi terveysliikuntasuunnitelmaan ja valvotaan suunnitelman toimeenpanoa vuosittain</p> <p>Liikuntareseptin käyttöönotto</p> <p>Tarjotaan mielenkiintoisia vaihtoehtoja liikkumiseen ohjatun toiminnan, liikkumisympäristöjen, lainauspalveluiden sekä</p>	<p>Suunnitelman sisältökohtainen toteumatieto</p> <p>Tilastointi, erilaisten kampanjoiden dokumentointi</p> <p>Toteutuu/ei toteudu</p> <p>Keskeisten indikaattoreiden tulosten seuranta: liikkuvuus, kestävyys</p> <p>Tehdyt toimenpiteet</p> <p>Suunnitelman sisältökohtainen toteumatieto</p> <p>Tilastointi, montako kpl</p> <p>Tehdyt toimenpiteet</p>
--	--	--

	<p>virtuaalisten palveluiden keinoin</p> <p>Liikuntaympäristöjen kehittäminen</p> <p>Edulliset palveluhinnat, käyttäjäryhmäkohtaiset alennukset ja palveluiden helppo saatavuus</p> <p>Parannetaan ikäihmisten toimintakykyä</p> <p>Kirjataan tavoitteet ikäihmisten liikkumisen edistämiseksi terveysliikuntasuunnitelmaan ja valvotaan suunnitelman toimeenpanoa vuosittain</p> <p>Liikuntareseptin käyttöönotto</p> <p>Ilmainen kuntosalikortti eläkeläisille</p> <p>Maksutonta ohjattua liikuntaa kunnan liikuntaneuvojan toteuttamana</p> <p>Juupakodin ulkoliikuntapaikan käytön aktivointi</p> <p>Edistetään kuntalaisten mielenterveyttä ja mielen hyvinvointia</p> <p>Laaditaan toimintamalli kulttuuripalveluiden ja soten yhteistyölle</p> <p>Jalkautuvaa nuorisotyötä lisätään, jotta tavoitetaan mahdollisimman laajasti kunnan nuoret</p> <p>Mieli.fi, hyvän mielen kuntatarkistuslistan käyttöönotto</p>	<p>Tehdyt toimenpiteet</p> <p>Toteutuu/Ei toteudu</p> <p>Suunnitelman sisältökohtainen toteutumatietao</p> <p>Tilastointi, montako kpl</p> <p>Tilastointi, montako kpl</p> <p>Tilastointi</p> <p>Kuntalaispalaute</p> <p>Toteutuu/ei toteudu</p> <p>Toteutuu/Ei toteudu</p> <p>Toteumatilastot</p> <p>Toteutuu/Ei toteudu</p>
--	---	---

<p>OSALLISUUS JA VAIKUTTAMINEN</p>	<p>Vaikutetaan EVA- menettelyn (vaikutusten ennakkoarviointi) kautta</p> <p>Kunnassa on kirjallinen toimintaohje päätösten vaikutusten ennakkoarvioinnin toteuttamisesta</p> <p>Edistetään osallisuutta ja osallistumismahdollisuuksia kunnan päätöksenteossa</p> <p>Kunnan toiminnan ja talouden suunnittelussa on määritelty kuntalaisten osallistamisen tavoitteet ja toimenpiteet</p> <p>Pidetään yllä ja kehitetään edelleen oppilaskunnan sekä nuorisovaltuuston vaikuttamismahdollisuuksia</p> <p>Edistetään yhteiskehittämisen menetelmiä</p> <p>Kunnan hyvinvointiryhmän toimintaan osallistuu nuorisovaltuuston ja /tai vanhus- ja vammaisneuvoston jäsen</p> <p>Hyödynnetään kokemusasiantuntijoita ja asiakasraatitoimintaa kunnan palveluiden suunnittelussa</p> <p>Käytetään toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä yhä enemmän osallistavaa suunnittelua (erit. vapaa-aikapalvelut, kasvatus- ja opetuspalvelut), selvitetään</p>	<p>Tehty/ei tehty</p> <p>Toteutuu/Ei toteudu</p> <p>Toteutuu/Ei toteudu Toimintakertomus vuositasolla</p> <p>Toteutuu/Ei toteudu krt/vuosi</p> <p>Dokumentointi krt/vuosi</p> <p>Toteutuu/Ei toteudu</p>
--	---	--

	osallistavan budjetoinnin mahdollisuutta v.2023	
TURVALLINEN ELINYMPÄRISTÖ	<p>Vähennetään lapsiperheiden eriarvoisuutta</p> <p>Kunnassa on käytössä toimintamalli/-malleja, joiden avulla mahdollistetaan jokaiselle lapselle ja nuorelle pääsy liikunnan ja kulttuurin pariin maksutta</p> <p>Järjestetään ilmaista/edullista harrastus- sekä leiritoimintaa</p> <p>Edistetään ympäristön turvallisuutta ja esteettömyyttä</p> <p>Muokataan julkisia tiloja ja kunnan internet-sisältöjä mahdollisimman esteettömiksi ja saavutettaviksi</p> <p>Edistetään kestävästä liikkumisesta</p> <p>Asetetaan kestävyystavoitteita kestävästä liikkumisesta keskittyen</p> <p>(1) kävelyn ja pyöräilyn edistämistoimiin sekä</p> <p>(2) joukkoliikenteen edistämistoimiin.</p>	<p>Tilastot</p> <p>Tilastot</p> <p>Tehdyt toimenpiteet</p> <p>Tehdyt toimenpiteet Kampanjoiden dokumentointi</p>

	<p>Pidetään yllä ja huolletaan säännöllisesti liikuntapaikkoja</p> <p>Laaditaan huolto-ohjelma kaikille kunnan ylläpitämille liikuntapaikoille</p> <p>Varmistetaan kunnan liikuntapaikkojen ylläpidon henkilöstön riittävyys ja henkilöresurssin oikein kohdentuminen</p> <p>Laajempia kunnostushankkeita tasaisin väliajoin</p> <p>Vähennetään päihdeongelmia</p> <p>Kunnassa toimii moniammatillinen ehkäisevän päihdetyön (EPT) rakenne vastuutuksineen</p>	<p>Toteutuu/ei toteudu</p> <p>Tehdyt toimenpiteet</p> <p>Tehdyt toimenpiteet</p> <p>Kokoontumiskerrat</p>
<p>VAIKUTTAVAT PALVELUT</p>	<p>Parannetaan palveluiden saatavuutta, saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta</p> <p>Tarjotaan digitaalista lähitukea (PiDiKe-hanke, Mukanetti-toiminta)</p> <p>Kehitetään asiakaspalautejärjestelmiä ja hyödynnetään asiakaspalautetta tehokkaammin palveluiden kehittämiseksi</p> <p>Avataan kunnan internet-sivuille palautekanava</p> <p>Kaikki saadut palautteet käsitellään</p>	<p>Tehdyt toimenpiteet</p> <p>Toiminnan määrä ja osallistujamäärätilastot</p> <p>Toteutuu/Ei toteudu</p> <p>Palautteiden määrä ja tehdyt toimenpiteet</p>

LÄHTEET

Kuntaliitto: Hyvinvoinnin edistämisen hyvät käytännöt

Sotkanet.fi

Tilastokeskus

Tutki hallintoa- sivusto (www.tutkihallintoa.fi)

Pirkanmaan työllisyyskatsaus 12/2020 (Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus)